

Baráthy György

Origami

Artéria Színházi Társaság (2005)

Egy idős nő, ruhája régimódi, egyszerű, de nem kopottas – talán a huszadik század elejét idézi. Egy széken ül. Hosszasan vár, majd felnéz.

NŐ I. Ha rám kíváncsiak, kérem, ne világítsanak az arcomba. (A fények lejjebb úsznak.) Egy kis derítés azért rám fér. Nem kell megköszönnöm, ennyi igazán elvárható. Különben is, ha jól tudom, egy járvány miatt vagyunk összezárva, semmi törvénytelen nem történt. Az irataimat is visszaadhatják, valódiak, leszámítva a születésem évét, elírás történt – valójában hatvankilenc éves vagyok. Amióta a hajón élek, és hát nem tegnap költöztem fel végleg, nem ez az első alkalom, hogy karantén alá vettek minket. Nem nagy ügy – ennél már sokkal érdekesebb, hogy idén tizenhárom telihold van, és ha utána számolnak, ebben a hónapban ma van a második, amit úgy hívnak: a kék hold. Tudják, mit jelent ez? Maguk itt, a parton, persze nem törődnek az ilyesmivel, de mi a nyílt tengeren, mi még együtt élünk a természettel. Mielőtt félbeszakítanának, abba hagyom a fecsegést, és elmondom, amire kíváncsiak.

A férfit, akinek a tetemét tegnap olyan elővigyázatlanul, boncolás nélkül a vízbe dobták, aznap éjjel ismertem meg, amikor elhagytuk a kontinenst. Néhányszor beszélgettem vele – ebben semmi meglepő nincs, az a dolgom, hogy szórakoztassam az utasokat. Nem tudhatom biztosan, de nem hiszem, hogy ő terjesztette volna a kórt – kerülte az embereket, rajtam kívül nemigen beszélgetett senkivel. És... Nézzenek rám, kutya bajom. Mindazonáltal kétségkívül beteg volt. Ezt nem mondta, ezt tudtam. Szakmai ártalom. Kérem, ne faggassanak arról, hogy *valóban* látom-e a jövőt. Ha azt mondom, nem, csaló vagyok, ha meg igen, akkor rögtön kérdeznek valami merészet. Nem mindegy? Az emberek egy jósnőnek azért fizetnek, hogy az ő szájából hallják vissza, amit szeretnének. Persze mindig bele kell csempészni valami kis szomorúságot, hogy hihetőbb legyen a jó. A járvány már megállíthatatlan. Két napon belül leáll a szárazföldi közlekedés. Egy héten belül az ivóvíz is szennyezett lesz, hiába hiszik a népek, hogy csak a hús fertőz. Üresek lesznek a terek, a minisztériumok, az iskolák. A színházak. Egy hónap, és mindannyian odaveszünk. Nem lenne kifizetődő az üzlet, ha ilyeneket mondanék, mi? Az emberek idejönnek, hogy új életet kezdjenek, vagy a kontinensre mennek, hogy „megtalálják a gyökereiket”, sosem látom őket újra. Hálát is adnék ezért Istennek – ha hinnék benne. Ne haragudjanak, de ha magukat sem látom többet, az is csak megkönnyebbülés. Ez a férfi is csak... jött, tudtam, hogy elmegy... És el is ment. Talán segítettem neki elmenni, nem tudom. A külsejét illetően – hm... nem volt különös ismertetőjele. Ötven és hatvan között lehetett. Sem nem magas, sem nem alacsony. Inkább sovány, mint testes. A ruhája kopottas, valaha jobb nap-

jai lehettek – ezt mondta is. Haja kevéske. Talán a járása volt különös, meg a kesztyűje. Mindig kesztyűben volt, ezen nevettem is. „Hát miért nem veszi le? Így nem tudok a tenyeréből jósolni.” Azt mondta, a kártya jobban érdekli. „Van valami baja a kezének?” Elsápadt. Azt hittem, valami kínos tetoválás vagy leforrázta, vagy... Nem válaszolt.

Hat napig ismerhettem, elmondhatom, hogy ez volt a legjellemzőbb szokása, hogy csak úgy nem válaszol. Ráadásul éppen a tapintatos, veszélytelen kérdéseknél hallgat. Ritka típus. Mondtam is neki: „Ha valami baja van a kezének, attól még ugyanúgy tudok olvasni belőle. Hát azt hiszi, hogy csak a vonalakból olvasunk? Az én munkám sokkal kevésbé titokzatos, mint gondolná. Hát azt hiszi, hogy a múlt nyom nélkül tűnik el? Hiszen maga is az utolsó leheletéig magával cipeli a testét. Megmarad rajta mindannak a nyoma, ami történt. Talán már semmi közünk a korábbi énjeink sokaságához, azért ők velünk vannak, és arra kényszerítenek, hogy...” Nem válaszolt. Végül láthattam a kezét. Mielőtt elment. Megkért rá, hogy húzzam le a kesztyűjét. A máskor olyan biztos kezem azért megremegett. Nem mintha félnék a testi rútságtól, és... nem is volt borzalmas. Ez már nem tartozik magukra. Egyébként is, ez minden, amit tudok. Ha az én véleményemre kíváncsiak, azt mondom, rossz helyen keresgélnek. Ennyi. Ennyi. Ez minden, amit tudok róla.

Egy fiatal lány válik láthatóvá. Mintha egy fa törzsénél ülne. Kalap és köpönyeg van rajta.

NŐ II. Öreg lehetsz már. Egy ember, ha ilyen idős, mint te, már csak szundi-kál, s az életét álmodja újra. Miért vagyok olyan biztos abban, hogy ti, fák, nem álmodtok? S ha nem, mit nyertek? S ha nem, mit veszítetek?

Éjjel álomban újra a kastélyban voltam, de valahogy minden egészen más volt. Tarkaság – talmiság. Akárha vásárban lettem volna. Ünnepe lehetett. A falak közt élet volt, nem úgy, mint most. Nem úgy, mint akkor. Talán egy percre magával ragadott a zsongás, igen, egészen addig, amíg rá nem jöttem, miféle emberekkel volt tele az otthonunk! Rőfögve nevettek, a szemük nyugtalan és ajzott. Mintha egy elmeorvosok háza ápolójai ünnepelnék a tavasz érkezését. Aztán felfigyeltek valakire, és óvatosan utat engedtek neki, mintha az orvosuk lenne, mintha a börtönük őre lenne, mintha az uruk lenne. Éreztem, hogy felém tart. Az arcát maszka fedi. Szelíden lépdelt, nem lehetett okom ijedségre. Aztán közel lépett, és a háta mögül egy kést rántott elő, amit a hasamnak szegezett. A mezítelen karjaimat próbáltam keresztezni, hogy kivédjem a szúrást. Ekkor már tudtam, hogy ő az, ki más? És a forgatag körülöttünk – a démonok, akiknek a létezéséről már jó ideje tudok, de sohasem láthattam őket.

Minden alkalommal, hogy álomra hajtom a fejem, úgy érzem, mintha egy titokzatos ajtó előtt állnék. Hallgatóznék. Leskelődnék. Lehet, hogy egy kínzókamrába vezet, lehet, hogy a kijáratot rejti. Ezt te nem érted. Különben meg, miért vagyok olyan biztos abban, hogy ti, fák, nem álmodtok? S ha igen, mit nyertek? S ha igen, mit veszítetek? Talán nektek az álom ébrenlét, az ébrenlét álom. Akkor vagytok szerencsések, ha a ti létezésetek nincs naponta meghasítva az álomba merülés pillanatával.

Öreg lehetsz már. A törzsed száraz. Halott. Kívülről megkeményedtél. Belül élsz. Kénytelen vagy magadon hordani ezt az élettelen kérget, ősszel pedig fi-

gyeled, hogy engednek el szédülni vágyó leveleid egymás után. Naponta meghalsz. Folyamatosan haldokolsz. Egyszerre vagy élő és halott. Te kívül hordod azt, ami egykor voltál – én belül cipelem. Nincs közöm ahhoz a gyermekhez, aki a cselédekhez szökött, ha sírni vagy nevetni akart, de belül cipelem. Nincs közöm ahhoz a lányhoz, aki vastag könyvekbe fúrta tekintetét, ha egy fiút megpillantott, de belül cipelem. Nincs közöm ahhoz az asszonyhoz, aki a nászútján a vonat ablakának préselte az arcát, hogy érezze a meleget, de belül cipelem. És belül cipelek még valakit. *(Felfedi a hasát. Láthatóan állapotos.)* Aki ugyanígy arra lesz kárhóztatva, hogy cipelje magával mindazt, aki volt. Aki lesz.

Taníts, hogy olyan legyek, mint te. Legyek erős és állhatatos. Legyek elmozdíthatatlan és megkerülhetetlen. Legyek egyedül és legyek teljes.

Egy középkorú férfi lesz látható. Elegáns öltözékben – talán komornyik. Egy drága fotelben ül.

FÉRFI I. Lássuk csak, hogy kezdődik a nap, amely mindent megváltoztat? Ugyanúgy, mint a többi. Öltözés után az a dolgom, hogy: egy, feltegyem az ön teavizét. Kettő – hogy levágjam a kenyér héját, mert az a gyerekkort, a hajnali kelést, az intézetet idézi fel önben. Három – hogy kiengedjem a fürdővizét. Miután minden kész, négy, keltem önt. Öt – ezredszerre is elmondja, hogy „Tizenegy előtt nem vagyok nő, sőt tizenegy előtt nem létezem. Napról napra nehezebb összeraknom magamat – magának könnyű, a libéria nem engedi elfeledni, hogy mi a szerepe.” Hat, hét, nyolc, kilenc, tíz... A számok biztonságot adnak. Estig folytatom a számolást, akkor a nap utolsó eseménye, hogy miután ön elaludt, a szobájában eloltom a gyertyák rengetegét, majd nyugovóra térek. A gyertyák eloltása legalább a hétszázötvenkettedik dolog, amit önért egy nap megteszek, de volt olyan is, hogy az volt a kilencszázharmadik; igaz, akkor karácsony hete volt, és a hó is esett. Egészen régen, amikor fürgébb és tevékenyebb voltam, gyakran az ezerig is eljutottam. Csak gyertyafény mellett tud elaludni, a gázlámpa fénye bántja a szemét, a sötétben viszont fél. Mondja: „Gyakran fantáziálok róla, hogy egyszer valami lángot kap, és tűzbe veszek, mint Jeanne D’Arc.”

Azon a napon, amikor beleszeretett a betörőbe, a rendkívüli események miatt nem jutottam tovább a számolásban ötszázkilencvennél. Ön aznap este is egy jótékonsági gálán énekelt, és a szokásos módon, a taps után nyomunk veszett. Minden szerződésében szerepelt, hogy amint a függöny legördül, ön távozik, kikerülve ezzel a hivatalos és a rajongói gratulációkat. Távozás, titkos kijárat, aznap ötszáznyolcvanegy. Az ön későbbi „lovagja” feltehetően szemfüles volt, és ekkor kezdett el minket követni, arról azonban már sejtelmem sincs, hogy hogyan jutott fel a második emeleti erkélyre. Éppen az ön elengedhetetlen esti nyugtató fürdőjét készítettem elő, amikor meghallottam a sikolyt. Ötszázkilencven! Amikor berontottam a szobába, az ismeretlen férfi a lábai előtt térdelt, maga pedig kétségbeesett hangon azt mondta: „Az istenért, csináljon vele valamit!” Mire én kérdőn néztem önre. „Üsse le!” – mondta határozottan, s nem telt bele néhány másodperc, a férfi eszméletlenül hevert a parketten. „Nem tűnt el semmi?” – kérdeztem. „Azt hajtogatta, imád!” – mondta ön. Mintha ez olyan borzasztó lenne! „Az ékszerei hiánytalanul megvannak?” – kérdeztem. Mire ön: „Azt mondta, kész meghalni értem.” Nos, bár az illető mozdulatlanul

feküdt, élt. A rendőrséget nem hívhattuk ki a botrány miatt, az utcára pedig csak nem dobhattuk ki feltűnés nélkül. Hosszas tanakodás után elhelyeztük a vendégszobába.

Hogy mi történt önök között, arról csak annyit tudok, amit ön elárult nekem a szakítás után; kiegészítve azzal, amit a vendégszoba kulcslyukán keresztül láttam és hallottam. Vajon mi az, amiért beleszeretett ebbe a férfiba? Lássuk csak! Egy: zongorázott. Kevés. Kettő: verseket írt önhöz. Még mindig kevés. Három: étkezés előtt asztali áldást mondott, ami az ön ateista otthonában újdonság volt. Már majdnem. A fekete könyv. A fekete könyv tűnik az ésszerű magyarázatnak. Megmondom azt is pontosan, mikor szeretett bele: ismeretségük harmadik napján. Emlékszem, az ajtón füleltem, és mondtam is magamnak: a Madame elveszett. A beszélgetésből ekkor ugyanis világosan kivehető volt, hogy ön túlhaladt a V-pillanaton, azaz a vá-lasz-tás pillanatán. Lábjegyzet. Egy: az ember első látásra nem szeret bele senkibe, legfeljebb nem tartja elképzelhetetlennek, hogy a testük egymás mellett szuszog. Kettő: egy ideig még tudja, van kiút, de előbb-utóbb döntenie kell: érezni akar-e vagy sem. Három: a V-pillanat. Négy: katasztrófa, összeomlás, finita la tragedia. Elméletem, a nagy V-elmélet tehát gyökeresen ellentmond a jóval ismertebb, ám vitathatatlanul téves nagy Ő-elméletnek, mely szerint az egyes ember számára létezik egyetlen szerelem. Nem, a nagy V-elmélet szerint legfeljebb egy idealizált kép él arról a bizonyos másikról, aki nem egy bizonyos másik ember, csak egy kép, ahogy mondtam, egy kép, akihez hasonlítva válogatunk szemek, szájak, és hadd ne nevezem meg, milyen egyéb dolgok között. A Madame kétségkívül a világ egyik leggyönyörűbb teremtése, még ha mondogatja is reggelente: „Tizenegy előtt nem vagyok nő, tizenegy előtt nem is létezem.” A Madame, egy: szép. Sőt. Kettő: a Madame észjárását rengeteg férfi megirigyelhetné. Három: szerény. Négy: az ő hangja, amihez nem hasonlítható semmi a világon. Öt. Öt. Öt... Sorolhatnám, de vajon miért választ egy ilyen tökéletes teremtés egy olyan férfit, mint ez a betörő. A választ megsúgja nekünk az N-elmélet. Ez az elmélet kizárólag az olyan rendkívüli személyiségek esetében érvényes, mint ön. Az N-elmélet szerint minél felettebb rendkívüli a vizsgált személy, annál inkább vonzódik az átlagoshoz, a középszerűhöz, a normálishoz. Ugye ebből jön az N. A betörőnek tehát nem kellett semmilyen rendkívüli tulajdonsággal bírnia – sőt. Már csak egyetlen egybeesésre volt szükség; itt jön a képbe a fekete könyv, és ahogy ön fogalmaz: a csoda megtörtént. A V-pillanatban ön úgy döntött, azt érzi, hogy beleszeret a betörőbe. Mindent hallottam az ajtón keresztül, s bizvást mondhatom, hogy ha az a könyv nem merül fel beszélgetésük során – ön másképpen dönt, sőt talán döntéshelyzetbe sem kényszerül. Az, hogy a könyvet mind a ketten ismerték, ön szerint nem csupán a véletlen műve, illetve pont hogy egy ilyen véletlennek kellett felmerülnie ahhoz, hogy ön úgy vélje, az ön és a betörő találkozása sorsszerű, mivel életük egy korábbi élménye megegyezett, és így a szerelmük elkerülhetetlen.

A könyv ez a kisalakú, vaskos, fekete könyv, azokkal a buta és mégis ijesztő rajzokkal. A könyv, amit egy skandináv reformteológus írt gyermekek számára, azzal a céllal, hogy az Ószövetség történeteit újramesélje, idézve a mi nyelvünkön megjelent egyetlen kritikát: „a szerző elemeli az ősi meséket a földtől, ám ugyanazzal a gesztussal emberléptékűvé is teszi őket”. Izsák története például

valahogy így kezdődött: „Sára kilencvenkilenc éves volt, amikor életet adott egy kisfiúnak. Ábrahámmal együtt örültek az égi ajándéknak – ám ugyanakkor tartottak is attól, hogy az emberek majd kinevetik őket, hogy vénségükre szü-lők lettek. Sőt, maguk is nevettek sorsukon – ezért adták a kisfiúnak az Izsák nevet, ami azt jelenti: mosolygós. Bár Izsák nagy tettekre volt hivatott, kilenc-évesen ugyanolyan játékos gyermek volt, mint bármelyikőtök. Egy nap éppen magában játszott, amikor benyitott hozzá Ábrahám, és azt mondta: »Kelj fel, fiam, a földről. Útra kelünk. Dolgunk van.« Ám ennél többet nem volt hajlandó elárulni, még Izsák édesanyjának sem, aki aggódva figyelte a távolodókat. Nem ketten mentek, velük tartott két szolga is: egy kövér és egy sovány, továbbá egy szamár. Három napig vándoroltak, amikor Ábrahám megállt, és azt mondta: »Innentől már csak ketten mehetünk tovább. Izsák és én.« A kövér, a sovány és a szamár egy ideig a völgyből figyelte apát és fiát. A kövér csakhamar leheveredett egy fa alá, a sovány még utánuk lesett. »Milyen kicsi még, a háta mégsem görnyed a halom fa alatt« – gondolta, majd egy idő után ő is társa mellé feküdt. Csak a csacsi figyelte a kisfiút, amint édesapja mögött bandukol felfelé a hegyen.» És a többi, és a többi.

Ön olvasta a könyvet, egyes történeteit kívülről tudta, idézett belőle harminc év után is. Tipikus színésznői allűr. Emlékszem, a betörő huszonhetedik kérdé-sét azon a bizonyos harmadik napon nem értettem jól, ám az ön válasza tisztán cseng a fülemben még ma is. Egy idézet volt a fekete könyvből. „Hozd meg az áldozatot, de ne tudjon senki róla.” Az idézet második fele a férfi hangján hallatszott: „Akkor lesz csak értelme, ha senki más nem érti.” A betörő kívülről tudta a sorokat. Ezután nagyon sokáig csönd volt.

És még a harmadik napon ön elárulta neki a negyvenhármas titkot, a ma-lórt a három matrózzal, azt, amit korábban a népopera néhány statisztája tor-zítva már amúgy is elterjesztett.

És a negyedik napon elárulta neki a tizenkilencest. A kesztyűk titkát. És az ötödik napon elárulta az egyes számú titkot, amit igazán sosem hittem el, a titkot a fáról. És a betörő messzebb jutott, mint bárki más valaha.

És már csak egy titok maradt hátra, a legnagyobb, amely olyan nagy, hogy még nevet vagy számot sem adhattunk neki.

Testi érintkezés természetesen nem történt önök közt, ennyire azért nem vesztette el a fejét – a férfi pedig, úgy tűnt, elfogadja ezeket a korlátokat.

És ön elkövette azt a tévedést, hogy közel engedte magához a betörőt, és én elkövettem azt a hibát, hogy a betörő kezébe adtam a sorszám nélküli titok kulcsát.

De előtte még, a hatodik este, bekopogtam az ön hálószobájába. Figyel-meztetni akartam. Hiszen én voltam az egyetlen férfi, aki mind a hetvennégy titkot tudta, és még azt az egyet is, aminek sorszámja sincs. Hiszen én voltam az egyetlen férfi, aki mégis maradt. Miután végighallgatott, ön könnyes szem-mel azt suttogetta: „Még akkor is, ha kirabolnak. Még akkor is, ha beteg leszek és az maradok. Még akkor is, ha kihullik az aranyhajam. Még akkor is, ha ki-rabolnak. Még akkor is, ha elvesztem a hangom. Még akkor is, ha többé nem alszom. Még akkor is, ha nélküle.”

Hátrálni kezdtem. Annyit mondtam: „Meg fogja banni.”

„Mostantól kezdve soha ne merd betenni a lábad este ebbe a szobába.”

Ezt üvöltötted felém, és olyan távol voltál tőlem, mint még soha. Harminc év alatt egyszer sem használtad velem szemben ezt a hangot. És én nem bosszút akartam, hanem azt, hogy újra minden a régi legyen. És én nem csináltam semmit, egyszerűen nem álltam a katasztrófa útjába. És te tehetsz mindentről. Mert saját magadnak kerested a bajt. És ki volt ott mindig melletted, hogy megmentsen? Ki vezekelt az oldaladon egyetlen panaszszó nélkül? És ki szolgált téged? És mit várt cserébe, és mit kapott cserébe? Hát most az egyszer nem voltam ott, most az egyszer nem mentettelek meg. Dögölj meg, és abba dögölj bele, amit annyira akartál. Halj bele annyiszor, ahányszor én! Halj bele nyolcszázötvenkétszer! Halj bele hatezerszer! Halj bele százezerszer, százezerszer, százezerszer!

És utána majd megbocsátok önnek. És utána végre talán mindenkorra megbocsát ön is nekem.

A fiatal lány látható.

NŐ II. Jó reggelt!

Hol a kalapom? A szél fújta el? Nem tudta volna megakadályozni? Ejnye. Férfikalap és férfiköpeny kellett nekem – hogy elrejtse a gyöngeségem.

Még szerencse, hogy nem esik.

Én viszont örülök – semmi kedvem csuromvizesnek lenni.

Na, nem, az undorító!

Inkább átmegyek a szomszédos bokrok közé – ha majd szükségét érzem.

Nem is furcsa. És nem találok mindent undorítósnak – ami belőlem jön ki.

Ő más.

Lehet, hogy igazad van. Lehet, hogy nincs különbség. Lehet, hogy semmi nem természetellenes. Lehet, hogy a furcsa csak egy szó, amit azért találtak ki, hogy egyesek különbnek érezzék magukat másoknál. De csak van valami, csak van egy határ, ahol... Amin túl minden értelmetlen... Ahonnan túl érthetetlen... De vajon értelmetlen-e, ami érthetetlen?

Nem tudom, nem tudom, hogy ez a határ hol lehet...

Szóval, ha szükségem van rá, majd átmegyek a bokrokhoz.

Engem zavar. Nem akarom egész nap szagolni.

Most nem kell pisilnem. Ennyi.

Azt mondod, hallasz valamit? Nem képzelődsz? Milyen hangok? Emberek? Vadászebek? Messze vannak? Ne aggódjak, te nem tudod, milyen a félelem, nekem te ne mondd, hogy ne aggódjak! Mennyire messze?

Te nem fogod megismerni ezt a félelmet, nem hiteted el velem soha. Ha nem szólok hozzád, ha befogom a fülem, már nem is létezel a számomra. Nem! Te nem tudod, milyen ez a fájdalom, milyen ez a félelem, és még annyira örömben sem volt részed, mint nekem! Nem! És én még mindig változtathatok a sorsomon! Még ezerszer és ezerszer dönthetek! Százezerszer, százezerszer. Akkor és oda megyek, ahova csak akarok! Te itt maradsz, mozdulatlan, mintha nem is élnél, mintha nem is lennél! Hallgass el! Hallgass el, vagy itt hagylak!

Az ember a világ ura. Az ember fölött már csak a világ van. Az ember kifogja a halat a vízből, mert erősebb. Leöli a vadat, hogy áldozzon magának. Kivágja a fát, hogy menedéke legyen. Ha unom a csicsérgést, lelövöm a madarat. Ha

bánt a lombok susogása, letépem a leveleket. Ha csöndet akarok, csönd lesz. És én leszek.

Most én hallok őket! Te is hallod? Válaszolj! Hallod őket? Szóalj meg! Kik azok! Szóalj meg! Férfiak? Vadászek? Ezek ők! Engem keresnek! Engem keresnek, és meg fognak találni!

Csönd lett. Köszönöm. Neked kell segíteni, mert én már el nem mozdulok. És neked kell etetned, mert máshoz már nem fordulhatok. És neked kell szeretned, mert én már hideg vagyok.

Az idős nő látható.

NŐ I. Tizenöt éve kiharcoltam, hogy a kabinom az előkelő utasok szintjén legyen, az igazgatóságnak pedig kikötöttem, hogy nem vagyok hajlandó a bálterem mellett lakni, ahol a személyzet többi tagja él. Én más vagyok, én külön, több vagyok, én nem járhatok a konyhalányokkal egy klozetre. Megkaptam a legsötétebb szobát. A polcaimon ezért csak művirágok vannak, minden más kiszáradna. A művirágokat földbe ültettem, és hetente gondosan öntözöm őket. Nem olyan neveléses! Az emberi kapcsolatokról is nagyon hasonlóan gondolkodom, csakhogy azok, akik másokhoz kötődnek, másokról gondoskodnak, nem tudják, hogy egy művirágot öntözgetnek.

A napjaim így csendesen telnek, ha meg a szabadba vágyom – éjfél után vagy hajnalban sétálhatok a fedélzeten. Egy ilyen magányos sétán találkoztam vele. Elsőre a sziluettjét láttam meg – olyan furcsán lépdelt, sem nem gyorsan, sem nem lassan, mintha minden lépést pontosan úgy kellene végrehajtania, mint az előzőt. Ahogy az is pontos mása volt az előzőnek. És így tovább. Belegondolni is furcsa, hogy minden lépésünkkel életünk legelső lépését ismételjük újra és újra! Minden hitünkkel ellentétben, hogy változunk, hogy többek, jobbak leszünk, a lépések kijózanítanak a földre – és minden egyes alkalommal a tudunkra adják: nem vagy több, mint egy törzs, amelynek az a feladata, hogy ezeket a lábakat egy minta szerint mozgassa. Vannak emberek, akiknek a teste máshogy beszél. Az izmaik tudják, hogyan kell kibírni a néma heteket. A bőrük már elfelejtette egy másik érintését. Felismertük egymást. De hallgattunk róla.

Amikor egy éjjel – az ötödik éjjelen – nem jött el, hogy némán velem sétáljon, tudtam, hogy baj van. Vártam, majd megkerestem a kabinját. Harmadosztály. Bekopogtam. Az ágyán feküdt, sápadtan, lázas szemekkel. Körülötte furcsa bábok tucatjai. Apróbbak, nagyobbak, némelyikük emberre hasonlított, némelyikük állatra, és volt, amelyik mindkettőre vagy egyikre sem.

„Megjött az irgalmas nővér! Nézzétek! Nézd te is, Pepi! Ez a néni tudja a jövőt! Bemutatom Pepit, nagyon komoly fickó, meg akarja váltani a világot, csak nem tudja, hogyan kezdjen neki. Mondjon neki jövőt! Mondja meg, mit tartogat a jövő Pepinek!”

Zavartan álltam, alig ismertem rá. A határozottságom elhagyott, csak makogni tudtam: „Nem tudok semmit a jövőről. Csak a múlttól sejtek néha ezt-azt... és ebből következtetek dolgokra. Nem tudok segíteni.”

„És Lilinek? Lilinek se tud segíteni? Róla nem tudok semmit, csak itt van, velem, van, de hogy hol volt, hogy hol volt, hogy hol van? Hol van Lili?”

„Lili az édesanyja?”

„Egy anya nem hagyja el a gyerekét! Lili egyedül van. Nincs férje. Nincs gyereke. Ő maga sincs! És nem is boldogtalan.”

„Azt hiszem, mennem kell. Egy kuncaft már biztosan vár.”

„Hogy jövőt mondjon neki! Nézze Góliátot, pöfeteg és pökhendi! Vegye magához! Sosem voltak látomásai, mégis elindult felfelé a hegyen a kését és egy fáklyát szorongatva. Miféle jövője lehet neki? Ez Putifár, a buta. Fogja! Roppant buta. Annyira buta, hogy még a jó szándéka sem menti. Annyira buta, hogy egyszer fel fogja gyújtani magát. Talán az egyedüli jó benne, hogy nagy és súlyos, jó ölelgetni.”

„Ne adjon több babát a kezembe, nem bírom el őket!”

„Ez Artúr. A legmókásabb. Artúr betörő, de nem ékszerekben utazik, ó, nem. Annál ő sokkal kevesebbel beéri. Fogja! Ez a Csacsi, egyszerűen azért, mert számár. Egyszer végignézte, hogy egy hajlott hátú kisfiú felment a hegyre. Azóta szomorú. Ő is magához akar menni, no.”

„Hagyjon! Kik ezek? Engedjen el!”

„Emília azt hiszi magáról, hogy ő a legparányibb teremtés a világon, holott, ha kiengedi azt a csuda hangját, napgolyónak érzi magát. Jaj, az ölébe akar bújni. Mindig elbújik, mindig fél. Hát ki fog téged szeretni, ha mindig csak elbújsz?”

Lassan elhagyta minden ereje – nem hagyhattam ott. Megmozdultam, a babák egyenként a földre hulltak.

„Kik ezek? Kik ezek valójában? Mi maga? Bábjátékos? Miért nincs levegő idebent, mióta kimondta a nevüket? Magából születtek... Szerette őket? Honnan van magában ennyi?”

Nem válaszolt.

A fiatal lány látható.

NŐ II. Én már elfelejtettem, hogyan kell szeretni. Azt mondod, minden egyes termésed iránt érzel valamit, én az egyetlenemmel nem tudok mit kezdeni. Amikor társaságban a hölgyek körülvettek – egy sugárzó teremtést láttak, akinek a hasában napról napra növekszik a csoda. Jól játszottam a szerepem. Talán nem az uram az igazi szörnyeteg, talán a bűnei csak hibák, talán nem üldöz, csak próbál rám lelteni.

A jeges szelet már nem érzem.

Szívesen cserélnél velem? Még így is? Rossz vásárt csinálnál.

Cserélni akarsz? Cseréld le a lombodat, ahogy minden évben teszed. Az új ruhád ugyanolyan lesz, mint a régi. Én, ahogy váltogatom a ruháimat, mindig más leszek. Szerény vándor az erdőben, szűz fehérben, feleség aranyban, anya bíborban. Cserélem-cserélem a ruháimat.

Miután megszülettem, a némaságot elcseréltem anyám szavaira. Miután megértettem, mi a különbség a képzelt és valódi közt, az igazságot elcseréltem a hazugságra. Éjjelente elcseréltem az életem az álmra. A rövid szoknyát elcseréltem a hosszúra. Az illetlen kérdéseimet elcseréltem a biztonságos etiketre. Az apámat elcseréltem a férjemre. A lányszobámat elcseréltem a nászi ágyra. A tudatlanságot elcseréltem a tapasztalatra. A bölcsességet elcseréltem a tunyaságra.

A kényelmet elcseréltem az erdőre.

Ha cserélhetnék, a terhem helyett egyedül lennék. Ha cserélhetnék, nőből férfi lennék. Ha cserélhetnék, emberből fa lennék. Ha cserélhetnék, hidegből napmeleg lennék. Ha napmeleg lennék, vállalnám a terhem.

Ha elcserélnék valamit, ami már nem kell, csak magamat csapnám be. Ha elcserélnék valamit, ami drága, a semmibe lépnék ki. Ha a semmibe lépnék ki, talán megszabadíttatnék.

El kell cserélnem valamit.

El kell veszítenem valamit.

Fel kell áldoznom valamit.

Egy fiatalabb férfi látható, egy ágyon ül.

FÉRFI II. Ha új szobában alszom, lefekvés előtt megszámolom a sarkokat. Így tanultam anyámtól – bár neki csak egyszer, a nászéjszakáján volt alkalma a számolásra.

Emlékszem, az ágyban feküdtem, és azon gondolkodtam, hogy az ablak kiszögellései vajon számítanak-e, hiszen ha igen, megduplázzák az eredményt. Egyszer csak a falon túlról egy hangra lettem figyelmes. Egy vékony hang – valaki magában énekel. Talán valami cselédlány lakik mellettem. A hang erősödött – egyszerre volt kísértetiesen félelmetes és tündérien ígéző. Hirtelen abba maradt. Lassan álomba merültem.

Másnap reggel apád tájékoztatott arról, hogy hol tartasz a tanulásban, kifejtette nevelési elveit, elmondta, hogy mit vár tőlem. Megkérdeztem, hogy mikor kezdhetem a tanítást, mire azt mondta, néhány napot várni kell, mert a gyerek beteg. „Ez a fiú mindig beteg. Nem rám ütött. Mindig csak beteg.”

A néhány naptól egy hét lett – addig színedet se láttam. Rájöttem azonban, hogy te laksz a mellettem lévő szobában – a szolgák reggeltől estig ki-be jártak hozzád, bevitték az ételt, kihozták az ágytálat. Lefekvés előtt mindig hallottam a szavak nélküli dalt, a hangodat.

Aztán megláttalak. Apád íróasztalánál. Talán más csak egy kedves, nyúlánk kisfiút látott volna, aki komoly arccal egy fekete könyv fölé görnyed, miközben lábai édesen kalimpálnak a levegőben. En megdermedtem – háttal ültél, de így olyan szomorúság áradt felőled, amelyet még soha nem tapasztaltam. Apád intett nekem, hogy ne zavarjam a felolvasást. Akkor még nem tudtam, hogy nem kell a könyvet nézned. Már kívülről tudtad a történetet.

„Csak a csacsi figyelte a kisfiút, amint édesapja mögött bandukol felfelé a hegyen. Izsák derekasan állta a próbát, ám alkonyatkor a háta korántsem volt egyenes. Apja ragyogó szemekkel, kitartoan mászta a sziklákat – bal kezében a fáklya, jobbjobban a kés. Izsák nemhogy állatokat nem látott, de már a fák is kezdtek eltűnni a kövek között. Nem bírta tovább, megszólalt: »Apa, nálad a tűz, én cipelem a fát, de hol fogunk báránykát találni itt, ahol csak zuzmók és bogarak élnek. Hogy fogunk így áldozni?« Ábrahám nem lassította lépteit, rá se nézett a fiára, úgy válaszolt: »Lesznek fent báránykák, nézd csak!« És a bárányfelhőkre mutatott, amelyeket Izsák hirtelen csodaszépnek látott. »Isten ajándéka.« A fiú nem értette, hogyan juthatnak el a felhőig, de bízott apjában, és tőle telhetően új erővel ugrándozott a sziklákön. Végre felérték a hegy csúcsára. Ábrahám megállt egy lapos sziklánál, a fiára emelte a tekintetét, és azt mondta neki: »Izsák, tedd fel erre a kőre a fát!« »Oltárt építünk, apa?« »Kitaláltad.«

Miután a fiú felpakolta a fát az oltárra, Izsák az égre nézett, de az alkonyodó ég tiszta volt, a báránycsordák eltűntek. Ekkor vette észre apja kezében a kötelet, és rögtön megértette, mi fog történni vele. Bátor fiú volt, az igazságra nevelték, tudta, nem futhat el. »Nem kell megkötözned a kezem.« »Nem tudhatod, hogy egy perc múlva is ilyen erős leszel-e, fiam. Akkor örülsz majd ennek a kötélnak.« A fiú felkapaszkodott a sziklára, és felfeküdt a farönkökre, az égnek emelte kezeit, mintha imádkozna, miközben Ábrahám összekötözte őket. Miután a fia lábait is megkötözte, Ábrahám felemelte kését. Utoljára Izsákra nézett, a kés megállt a fiú szíve fölött – az ég felé emelte tekintetét –, nem tudott volna úgy döfni, hogy közben a fiát nézi.”

A történet véget ért, te elhallgattál. Apád bemutatott nekem, majd téged a szobádba küldött. Soha ilyen járást még nem láttam, a lépéseid minden szabálytalanságot kizárva egy gép dugattyújának precizitásával követték egymást.

Te és én az első napokban félénkek és idegesek voltunk, alig néztünk egymás szemébe. Nem tudtam, hogy férközök a bizalmadba úgy, hogy ne szegjek meg akár egyet is apád szabályai közül. Egy reggel az első élettanóra előtt azt mondtam:

„Tudta, hogy a szobánk egymás mellett van? Esténként hallani szoktam, hogy énekel.”

„Én sosem énekelek.”

„Ne szégyellje magát előttem. Szép hangja van, képeznie kellene.”

„Én nem énekelek.”

„De hiszen hallottam. A falak vékonyak.”

„Mert régen egybe volt nyitva a két szoba. Anya lakott bennük.”

„Régen halt meg az édesanyja?”

„A tankönyvben a hatvanharmadik oldalig jutottam, a koralloknál tartok. Tudta, hány másik élőlényt fogadnak magukba?”

Ha ellenséges lettél volna velem, azt tudtam volna kezelni. Tisztelettudó és szorgalmas válaszaid közben a tekinteted a távolba meredt. Minél jobban próbáltam közel kerülni, annál görcsösebb lettem. Te pedig annál zárkózottabb. A rögeszmém lett, hogy segítek rajtad: vízfestéket és papírt adtam a kezébe, tanulmányi kirándulásra vittelek a vízeséshez. Mindez mit sem ért, egyedül akkor húzódtál hozzám közelebb, amikor a kiránduláson egy csapat korodbéli gyerek hangosan és vidáman elhaladt mellettünk. Ekkor jöttem rá, mit kell tennem. A beavatás talán fájdalmas, de megteszi a magáét.

Nyolc éve fogalmazom magamban ezt a levelet, amit lehet, hogy felbontatlanul eldobsz majd, vagy mire befejezem, én leszek túl bátortalan elküldeni. Most ezer mérföldre élek tőled, négy országgal távolabb az intézettől, ahol tanulsz. Nem ismertelek ki soha; nem tudom, vajon neheztelsz-e rám, azért, mert abba az intézetbe juttattalak. Akkor gyerek voltál még, és nem értetted, hogy te és én nem maradhatunk együtt. Egyszerűen nem helyénvaló. Hat nap és nagykorú leszel – ezért határozottam el, hogy most jelentkezem. Ha még nem késő.

Bár apád jelenléte mindkettőnket feszélyezett, amikor egy nap közölte, hogy három hétre elutazik, a megkönnyebbülés helyett a kétségbeesés lett úrra rajtam. Aztán azt gondoltam, hogy a távollétében talán valahogy közelebb kerülhetek hozzád, kiszabadíthatlak démonaid köréből. Tervemhez tökéletesen megfelelőnek véltem a falusi gyerekeket. Beszéltem néhányukkal,

áthívtam őket, ígértem nekik mindenfélét. Apád elutazásának másnapján öten gyülekeztek a régi istállónál. Kerek szám. Egyedül hagyta titeket, ne fogjon vissza titeket a jelenlétem. Vadságuktól nem tartottam. Sőt. Este kíváncsian vizsgáltam az arcod: sem egy mosoly, sem egy horzsolás, mintha mi sem történt volna. Néhány nappal később egy reggel szokásukhoz híven megjelentek a gyerekek, és közölték, a szüleiknek nem tetszik, hogy naphosszat máshol vannak, ahelyett hogy otthon segítenének. A kísérlet véget ért, nem hozott semmilyen változást. Végül ketten mégis maradtak: a molnár lánya és az öcse, aki eszes fiú, ám sánta. Rájuk nem volt szükség. A többiek, az erősek, az ügyesek, akiktől, reméltem, tudsz mit tanulni, elmentek. Otthagytalak benneteket, hadd játsszatok – de nem hittem már abban, hogy bármi változik. Ám valami mégis történt: néhány nap múlva egyre több gyerek jelent meg reggelente – nem azok, akikre számítottam. Nem az erősek, a nagyok. Egy vak fiú, egy kis idióta, és a többiek is mind-mind olyanok, akik valamiért kilógtak a sorból. És te megváltoztál. Köztük vagy általuk átalakultál, nem voltál félnék többé. Te lettél a vezérük.

Egy hét volt hátra apád érkezéséig, amikor előálltál a színdarab ötletével. Természetesen, elleneztem, hiszen az állásom, sőt a jövőm volt a tét. Te azonban – legnagyobb meglepetésemre – megmakacsoltad magad. Megállapodtunk abban, hogy megtarthatjátok az előadást; nem a bálteremben, hanem a régi pajtában, és kizárólag apád érkezésének előestéjén. A következő egy hétben napközben alig láttalak – díszleteket barkácsoltál, jeleneteket írtál, szöveget bifláztál. S mindeközben esténként egyre közvetlenebb lettél, és napról napra egyre inkább a bizalmadba fogadtál. Az előadásod előestéjén még abban is megállapodtunk, hogy tegeződünk. Mielőtt lefeküdni indultál volna, halkan azt mondtad: „Elmondok egy titkot, ha megígéred, hogy soha nem árulod el.”

„Tudok titkot tartani.”

„Én már éltem egyszer – egy másik, hosszú-hosszú életet. Száz és száz éven át.”

„Az emberek nem élnek ám olyan hosszú ideig.”

„Nem is ember voltam.”

„Hanem?”

„Fa. Sokáig éltem. Már öregnek számítottam. A törzsem száraz volt. Halott. Kívülről megkeményedtem. Belül éltem. Kénytelen voltam magamon hordani az élettelen kérget, ősszel pedig figyeltem, hogy engedtek el szédülni vágyó leveleim egymás után. Mindegyiket szerettem. Nem árulod el senkinek?”

„Nem.”

Másnap este a megbeszélt időben beléptem a pajtába, hogy megnézzem a színházadat.

Elképzelem apád döbbenetét, amikor megérkezett a néma, sötét és üres házba. Vajon hányszor járta végig aggódva vagy őrzöngve a szobákat, mire meghallotta a régi istállóból kiszűrődő hangokat?

Én az alkalmi nézőtér végében, az ajtó mellől figyeltem az előadást. A gyerekek a sebtében összeeszkábált színpadon lejtettek valami groteszk táncot, miközben valami titokzatos királynőről zengtek, aki egy évben csak egyszer jelenik meg a palota ablakában, s akkor is csak jóvendómondás végett nyitja szóra a száját.

Apád olyan csendesen lépett be a pajtába, hogy nem lehetett hallani, arca nyugodt volt – ettől lett igazán ijesztő. Odaléptem mellé – magyarázkodás helyett annyit mondtam: „Szólok, hogy hagyják abba.” Megfogta a karomat, és azt mondta: „Nem, szeretném látni.” Leültünk mindketten, meredten bámultam a színpadot, de az idegességtől percekig fel sem fogtam, miféle színjáték zajlik a szemem előtt. A gyerekek hirtelen abbahagyták a kántálást, és mind a mennyezet felé néztek. Egy hinta jelent meg a színpad felett, lassan lejjebb és lejjebb ereszkedett. Egy lány ült benne – szinte gyerek még és csodaszép –, akit korábban soha nem láttam. A királynő. Tökéletes csend. A lány énekelni kezd. A hang igéző. És ismerős. Elsőre nem tudom, honnan. Apád hamarabb felismer téged, mint én.

Azt vártam, hogy dühöngve felront a színpadra, és ordítva félbeszakítja majd a dalt. De nem – csak hidegen bámult, miközben egy könnycsepp gördült végig az arcán. Ekkor vetted észre őt. Erősen és magabiztosan zengő hangod elfulladt. Az arcod eltorzult a rémülettől, a tested lefordult a hintáról. A színpadon feküdtél – egy hosszú pillanatig mozdulatlanul, majd felültél, és apád szemébe bámultál. Ő lassan fölállt, közelített, majd lehajolt hozzád. Gyengéden a karjaiba vett, és a kijárat felé közelített veled. Amikor elhaladt mellettem, makogni kezdtem: „Nem az én hibám... nem én vettem rá...” Lassan bólintott, majd kilépett a pajta ajtaján – karjaiban ott remegtél te.

Ha apád nem leckéztet meg, nekem kell megtennem. Attól féltem, hogy az idéltlen színházszid miatt minden odaveszhet. Az állásom, a munkám, ami lettél, te, te, te... Sosem emeltem kezét egy gyerekre, de végre fájdalmat akartam okozni. Addig nem nyugszom, amíg nem álltam veled szemben, nem markolhattam meg két vézna válladat, nem rázhattalak meg olyan erősen, ahogy csak erőmből telik. Ütéseimmel a földre akartalak teríteni. A padlón akartalak látni, mozdulatlanul, kicsinek, védtelennek. Valamit látni akartam végre a szemedben. Ami nekem szól. Ami rólam szól. Legyen rettenet. Ha mástól nem, hát a testi erőmtől. És nekem könyörögj! És hozzám sírj! És akkor elengedlek. És akkor megmentelek.

Mindezzel azonban elkéstem. Másnap reggel, amikor lopva benyitottam hozzád, a szobád üres volt. Miközben a folyosókon lépdeltam, hallgatóztam, de minden emeleten csend volt. Az udvaron végre ráakadtam egy cselédre. Kérdeztem, nem látott-e téged. Vihogva felelt: „Elmentek mind a négyen – korra hajnalban.” „Négyen?” – kérdeztem. „Igen, a nagyságos úr, a fiatal úr és két szolgál. És még egy szamarat is magukkal vittek.”

Megpróbáltam uralkodni magamon, hogy ne fogjon el a páni félelem. A szamar és a két szolgál. Apád és te. Minden olyan ijesztően egyezett. Sőt. Az öt kerek szám. Késő éjjel volt, amikor megérkezett a két szolgál a számmal. Azt mondták, apád délután azt parancsolta, forduljanak vissza. Mivel a környéken ő volt a legnagyobb tekintély, senki nem merte megkérdőjelezni a döntéseit – senki nem indult kettőtök keresésére. Hat nap múlva jöttél vissza egyedül. Lefogyva, mocskosan, szinte öntudatlanul. A kapuban összeestél, és három napig nem tértél magadhoz. Amikor felébredtél, nem szólaltál meg, csak a szemed kérdezett. Elmondtam, hogy az előző este megtalálták apád holttestét egy hegy tetején, egy lapos sziklán – a kastélytól ötven mérföldre. A holttesten nem volt egy karcolás sem, a halál oka megállapíthatatlan. A fejed hátrahanyatlott a párnan. Még napokig lázasan feküdtél.

Mivel rokonaid nem voltak, én kerestem neked egy bentlakásos intézetet, egy szigorú iskolát. Amire elmúlt a lázad, azt a kevés dolgot, amire odabent szükséged lesz, összecsomagoltam. Mosdás után egyenként adtam rád az utazóruhát. Majd átkísértelek a szalonba, ahol együtt vártuk a kocsi érkezését. Kis idő múlva felkeltél a fotelból, és kimentél a konyha felé. Negyedóra múlva gyanakodni kezdtem, és elindultam megkeresni téged.

A konyha közepén állsz, egyenesen a szemembe bámulsz. A lábad mellett apró vértócsa. Nem messze tőled az asztalon egy kés és mellette valami. A jobb kezed kisujja. Az asztalhoz lépsz, és anélkül, hogy a tekinteted elvinnéd tőlem, az ép kezeddal lassan felém tolod a kisujjad. Nézel. A tekinteted tiszta és nyugodt. És valami mást is látok végre. Valamit, amit nem értek.

Nyolc éve fogalmazom magamban ezt a levelet, amit lehet, hogy felbonthatlanul eldobsz majd, vagy én leszek túl bátorítalan elküldeni. Nem ismertelek ki soha; nem tudom, hogy vajon neheztelsz-e rám azért, mert intézetbe juttattalak. Nyolc éven keresztül hajtogattam, hogy te és én nem maradhattunk együtt. Egyszerűen nem helyénvaló. Nyolc éve próbálom elfelejteni a hangot, amit egyszer sarokszámolgatás közben először hallottam. Nyolc éve kísért a tekinteted a konyhából. Nyolc éven keresztül csitítottam egy benső hangot, amely egyre csak azt hajtogatja: hazudsz. Nem a saját érdekében küldted a fiút az intézetbe. Nem az ő hibája, hogy bezárva kell élnie. Nem ő más. Én vagyok túl rémült szer...

Reggelente korán kelek a munkám miatt. Már nem gyerekekkel foglalkozom – te voltál az utolsó. Öltözés után, nyolc: kilépek a kapun. Kilenc: elmegek a hivatalba. Tíz: feladom a levelet.

Kimegy.

Az idősebb férfi látható.

FÉRFI I. Szeretem a kerek számokat. Egészen régen, amikor még fürgébb és tevékenyebb voltam, nemegyszer eljutottam ezerig. Ma már nem – pedig ugyanúgy teljesítem a kötelességem. Lássuk csak, hogy kezdődik a nap, amelyen minden megváltozott? Ugyanúgy, mint a többi. Öltözés után az első dolgom, hogy, egy: feltegyem a teavizedet. Kettő: levágom a kenyér héját, mert az a gyerekkort, a korai kelést, az intézetet idézi fel benned. Három: kiengedem a fürdővizet. Miután minden kész, négy: keltelek. Öt: ezredszerre is elmondod: „Tizenegy előtt nem vagyok nő, sőt tizenegy előtt nem létezem.” Napról napra nehezebb összeraknod magad.

Éppen fürdesz, amikor a folyosón észreveszem a férfit. A fürdőszoba ajtaja előtt áll. Habozik, hogy bekopogjon-e. Észreveszi, hogy nézem. Elségeyelli magát. „A Madame nem szereti, ha fürdés közben zavarják” – mondom. „A Madame-nak nincs szüksége többé öltre” – feleli. Mire én: „Hiába kopog, uram, az ajtó zárva van. A Madame zárta be belülről. Továbbá szokása, hogy a kulcsot kihúzza a lyukból, és egy szekrénykére helyezi. Szoktam hallani a csattanást. Így a kulcslyuk szabad, és a Madame akár teljes valójában mézítelenül látható. De a Madame szerencsés, mert egy úriembernek eszébe se jutna leskelődni.” Lassan megfordulok, és otthagynom őt a folyosón.

A konyhában vagyok, amikor néhány perc múlva hallom a kiabálást. Tisztán kivehető, amint egy férfihang azt üvölti, „Sátánfajzat!”, egy másik férfihang pe-

dig azt üvölti: „Takarodj a házamból!” Milyen régen nem hallottam ezt a hangját, Madame, milyen régen nem hallottam ezt a hangját, Monsieur. Kiszáratva a bejárati ajtó csapódása hallatszik. Harmincnégy! Egy darabig nem mozdulhatok – ez idő tájt készítem elő az ebédet, és a leves könnyen kifuthat. A hagymakockázás közben látom az ablakból, hogy a betörő futva menekül a házból.

Sejtettem ám, mi az oka a kiabálásnak. Tudtam, hogy a betörő nem igazi úriember, és nem állhatta meg, hogy leskelődjön, és rájött arra a titokra, amelynek nincs száma. Az ebéd elkészült, elindulok, hogy az asztalhoz szólítsam önt, de előtte még lefedem a fazekat, nehogy kihűljön a leves.

A hálószobában lelek önre. Férfiruhában áll a tükör előtt, és egy ollóval egyenként vágja le aranyszín fűrtjeit. Az arca feldagadt, a szeme alja lila, de a tekintete nyugodt. Amint észrevesz, mosolyt erőltet az arcára. Beszélni kezd. „Igazad volt.” Csatt. „Hibát követtem el.” Csatt. „Elmegyek.” Csatt. „Megváltoztatom a nevem.” Csatt. „Itt hagyok neked mindent, hiszen úgylis közös volt.” Csatt. „Nincs szükségem másra, csak erre a ruhára.”

Ledobja az ollót – a haja elkészült. A kezére néz. „Adj kölcsön egy férfikesztyűt. Vagyis... nem kölcsönbe, mert többé nem látjuk egymást.”

Mielőtt elmegy, a kezére húzza a kesztyűt. „Látta a kezemet” – suttozja.

Látta a kezedet. Egy olyan ujjcsonkot, amelyről rajtad kívül senki sem tudta, hogy miért kell levágni.

Visszamentem a konyhába, megterítettem magamnak. A leves, sajnos, nagyon kihűlt, de finom volt. Az üres tányért bámultam. Aztán eltelt egy óra. Aztán eltelt még egy. Lassan alkonyodni kezdett. És most már egészen sötét van.

Végre egy nap, amikor nincs fellépés, amikor nem kell elmenni itthonról. Meggyújtom mind a gyertyákat a szalonban, ahogy ön annyira szereti. Fényükben minden melegnek és békésnek tűnik. Ha kinyitom az ablakot, a szél meglebbenti a függönyt, lángra kaphat. Ha meglököm az asztalt, a gyertyatartó felborulhat, és a terítő tüzet fog. Egyetlen szál gyufától a szőnyeg is lángokban. Egy: az ingaóra üvege széttört. Kettő: az autogramra váró fényképek egybeolvadnak. Három: –

Kimegy.

A fiatal lány látható.

NŐ II. „Harmadnapon felemelé az ő szemeit Ábrahám, és látá a helyet messziről. És monda Ábrahám az ő szolgáinak: »Maradjatok itt a számmal, én pedig és ez a gyermek elmegyünk amoda és imádkozunk, azután visszatérünk hozzátok.« Vevé azért Ábrahám az égő áldozathoz való fákat, és feltevé az ő fiára Izsákra, ő maga pedig kezébe véve a tüzet, és a kést, és mennek vala ketten együtt. És szóla Izsák Ábrahámhoz: »Atyám«, az pedig azt mondta: »Ímhol vagyok, fiam!« És monda Izsák: »Ímhol van a tűz és a fa; de hol van az égő áldozatra való bárány?« És monda Ábrahám: »Az Isten majd gondoskodik az égő áldozatra való bárányról, fiam«; és mennek vala ketten együtt. Hogy pedig eljutának arra a helyre, melyet Isten néki mondott vala, megépíté ott Ábrahám az oltárt, és reá raká a fát és megkötözé Izsákot az ő fiát, és feltevé őt a farakás tetejére. És kinyújtá Ábrahám az ő kezét és véve a kést, hogy levágja az ő fiát. Akkor kiálta néki az Úrnak Angyala az égből, és monda: »Ábrahám! Ábrahám!« Ő pedig azt felelte: »Ímhol vagyok.« És monda: »Ne nyújtsd ki a te kezedet a

gyermekre, és ne bántsod őt; mert most már tudom, hogy Istenfélő vagy, és nem kedvezél a te fiadnak, a te egyetlenednek énérttem.» És felemelé Ábrahám az ő szemeit, és látá hogy íme háta mögött egy kos akadt meg szarvánál fogva a szövevényben. Odaméne tehát Ábrahám, és elhozá a kost, és azt áldozá meg égő áldozatul az ő fia helyett.”

Ez a fejsze százéves. Éles és tiszta. A pajtában láttam meg. Magam sem értettem, miért, megfogtam és a zsákomba emeltem. Hány bányász halt annak a hegynek a gyomrába, ahonnan az érc való? Hány csepp verejtékébe került a kovácsnak megformálnia a fejet? Hányszor cserélték ki a nyelét? Hány fa kölcsönzött testet a nyélnek? És így már illik az emberi kézbe.

Mire gondolt a fiú, miközben, mint egy ágyban, úgy feküdt az oltáron? Hogy került le az onnan? Lemászott? Az apja szedte le? A szenttelen angyal oldotta meg a kötelet? Mire érzett a fiú, miközben végignézte, hogy apja a kos szívébe döfi a kését? És mit érzett az apja? És mit érzett a kos? És mit érzett az angyal?

Mit érzel te, hogy baltával a kezemben látsz?

Ki vagy te? A fiú? A kos? Az angyal? Felkészültél?

Ímhol vagyok.

Kimegy.

Az idősebb nő látható.

NŐ I. Egyszer a hajón – úgy tíz vagy húsz éve – egy bolondos társaság utazott: műkedvelő festők, kékharisnyák, az Uránusz szerelmesei, mániákus naplóíró háziasszonyok. Kitalálták, hogy a maguk és mások szórakoztatására élőképeket rendeznek. Nem tudtam, mit jelent, magát a szót sem ismertem. Ők lázasan készülődtek napokon át – az eredmény néhány színpadias tabló mozdulatlan emberekből, mitológiai jelenetek, összesen vagy hét-nyolc kép. Ha figyelmesebben nézzük: a mellkas fel-alá süllyed, a kéz megremeg, a szem óhatatlanul pislog. Nem mozdulatlanság ez – csak valamilyen jövőtlen, folytatás nélküli létezés.

A búcsú ideje volt. A csonka, hideg kezét a tenyeremben tartottam.

„Mondjon egy mesét!”

„Milyen mesét? Én nem tudok meséket.”

„Akkor találjon ki egyet! Úgyis ezt teszi mindig, kitalál dolgokat.”

„Valahogy most nem jut eszembe semmi.”

„Olyan nincs.”

„Hát jó... de ügyetlen lesz. És a vége sem vidám. Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy királylány. Felcseperedett, és jöttek sorra a kérői, ahogy ez a mesékben szokott. Eddig jó, nem? Aztán szépen férjhez is ment... Aztán egy nap maga mögött hagyott mindent.”

„Miért?”

„Maga mondta, hogy mesét mondjak, a mesékben nincsenek miérttek.”

„De a gyerek kérdezhet, nem?”

„Igen. A gyerek kérdez. És én nem tudom a választ. A lány vándorruhát öltött, összecsomagolta a legszükségesebbet, ételmezt, italt, némi ruhát és egy fejszét. És cipelt még valamit magával, egy kincset. Egy tisztáson nem bírta tovább, és lepihent a legnagyobb és legszebb fa tövébe. Talán nem volt

a legszebb és a legnagyobb, de csinos volt, formás. És a lány a fához fordult segítségért, mert védtelen volt – és a fa megvédte. És valami olyasmit adott a lánynak, amit az még sosem kapott. És hat nap múlva a lány kivágta a fát. És utána olyan hosszú álomba merült, mint soha. És amikor felébredt, a kincsek nyoma veszett.”

„És nem találta meg?”

„A lány kereste. Talán nem elég kitartóan, talán nem elég hittel, talán... Így a kincs nem lett meg soha.”

„Egy meggyújtott bárány, egy kivágott fa, egy levágott kisujj – hát nem ugyanaz? Talán, ha vízbe dobnak, korall leszek. Mosolyogjon. Mosolyogjon. Mosolyogj...”

(Feláll.)

Ha valakit már nem látunk többé, ha a közös történet lezárul, olyan lesz minden, mint azok a mozdulatlan élőképek, s legfeljebb ha hét-nyolc akad belőlük. Kecses lépteid suták – a legridegebb istent is megindítanak. Jössz lefelé a lépcsőn, és egyetlen pillanatra szépnak látlak. Amikor el akarok menekülni tőled – mert nem akarok ennyit tudni –, olyan könnyedén kacagsz, hogy hirtelen maradni szeretnék. És ennyi voltál nekem – ez a néhány kép. És évek múltán majd összekeveredik a sorrendjük is, egyes részletek elvesznek, mások átrajzolódnak.

Elmész. Maradsz.

Voltál. Leszel. Vagy.

A jelenet végén kimegy. A színpad üres.

Sötét.

Vége.

Jakab Lilla

A babám az ágyamban fekszik és mosolyog

A babám az ágyamban fekszik és mosolyog.
A felhők fölött jár olyankor, s bár engem néz,
Szív-szeme túlon túl ér azon, mi én vagyok,
Mi lehetek, s voltam, vele egy burokban
S most csak itt, szabadult-hasadtan.

Megcsókolom ajkait – lopni hagyja álmát,
Jön a hajnal, kidomborul könnyörtelen ez
A veszett világ – vérzőn és sebétől fázván –,
Ki ha mar, markolunk és mérgébe halunk,
És ha múlik, karmolja arcunk.

Sumi-e*

Lepedők táncán szüretel a tél,
Darvak szárnya álmom s álma
Csücsörgő hullámok sokasága
Az arc talány, s fény
Szerelem az ecset végén
Szám festetlen s szépre tág
Szemed megöli a bút.

Lena K

A behódoltak imája

Vállam is törik ketté
 e megtépett ég alatt is
 örülnék, ha szemedben csillogna
 a meghatottság ősi fátyola.
 Kinyújtom a kezem feléd,
 hát nekem is nehéz így,
 nézd, nehéz így: itt ülök
 és ostorként csapkodja hátam
 a bűntudat ketté,
 míg sajtolom a tisztaság
 cseppjeit ki bőrömről,
 mi aztán kísértések tengerébe
 veszve fulladoz...
 Mégis akarom, mégis értelmet
 látok e gyenge kis hulladékban itt...
 Egymást zabáljuk, értsd meg,
 te engem zabálsz, én téged
 zabállak itt
 a kis biztos odúnkban és
 nem tekintünk szét,
 nem hatódunk hullaszagon
 többé,
 nem itat át minket a veszély,
 elaltattak minket,
 elaltatott e rothadó szentély!
 Állj fel!
 Éhezzél tovább,
 szomjazzál tovább!
 Csikorgasd a fogad, tovább,
 semmi nem elég!
 Kis letapadt ikra
 sötétben, bénultan
 vedli újra saját
 fekélyét, s ölt új
 fekélygúnyát reggelre
 magának...
 Foszladozz ruhám,
 bőrömről a var
 hulljon le,
 folyjon ki hályogos
 szemem –
 ADJ BÉKÉT, URAM!

Rónai-Balázs Zoltán

Reggeli kutyák

Nekem az életem hevert széjjel,
neki a combjai.
Sokat beszéltem,
hogy ne kelljen sokat mondani.
Szívemben, mint nyű a sebben,
szíve ficergett. Éhesebben
minden szótól, forróbban és élesebben.

Mint az a két lángkarom,
mi túl volt puszta lánykaron
tíz perce még,
s már azért ölelt csupán,
mert megérezte bomlani
a park fűvén az éj húsát.

Aztán bugyit húzott a helyemre,
s én az ő helyére egy gatyát.
Felröhögtem. Egymás illatát
csak hazavisszük! S a csókok is
majd hazáig követnek:
reménykedő kóborkutyák.

A nagyon piros busz

Berobogott a nagyon piros busz,
pattogva égett a nyár,
hatalmas, forró cseresznye,
elémgurult és kicsit megállt,
mert piros volt a lámpa is,
az izzó forgalmat vigyázta,
nem láttam, mert beleenyészett
a mindent betöltő színillatába
a busznak, ami ki tudja
merre tartott és kiket vitt, hova,
egy nagy Pirosból jöhetett,
és behegesztett engem is oda,
mint mindent, ami itt volt,
míg meg nem érkezett,
e földmagizzás helyén,
de elvéreztetett,
majd elkevertetett egy pillanat alatt
a gyümölcsszagú magma hars,
édes,
felordító csöngésében,
előntött és előntöttem
vele-magam ízzel,
zamatos cukrokkal, savakkal
lett a létem
test, lédús parázs,
hunyt pillájú vérragyogás,
mint ez a vers,
bő, piros nyár,
térdreborult pipacs.

RUSZ SÁNDOR

Emberré válni

A személyes isteni mindig személytelen.
A fény elvakít. Koponyatörés. A dolgát
teszi csak. Angyalok nyelvén is igénytelen
a szózat: mintha lenne bármi odaát.

Hinni, és hit által üdvözülni – a hit
dolga csupán. Dogma: mankó – meg-
feszíti az elmét. Mintha lenne itt
bármilyen érdekes. Mondd, mi a lényeg?

Ha emberré teszem Istent, üdvözülök?
Inkább magam birkózom az angyal-
lal, és egyszer talán még istenülök
is – egótlan: küzdök a pillanattal.

A személyes isteni mindig személytelen.
A lényeg mosdatlan. Nyelvem idénytelen.

Patik László

Színpadmunkások

A színház előtt állok, kezemben szórólapok. Ráérősen csodálom az épület kivilágított homlokzatát, ez a munkahelyem. A nézőket várom, előttük majd ajtót nyitok és szórólapot osztok. „Ma egy jegy árért két darabot lehet megnézni.” Ez áll a papír alján.

Egy este két előadás. A másodikról csak néhányan tudunk, fentről senki. Sanyi azt mondta, ha bukik a darabunk, holnap munkanélküliek leszünk.

Sanyi a főnököm. Izzadságszagú melós. Sanyi nélkül itt nincs előadás! Mesélte, amikor ágynak döntötte egy másnaposság, nem nyitották ki a színházat. Technikai okok miatt. Mert ugye, színész bármikor be tud ugrani, de ki tud beugrani egy színpadmunkás helyére? Senki. Az eset után a színház igazgatója úgy döntött, Sanyi mellé felvesz egy embert állandóra. Sanyi rám gondolt. Azt mondta, lehetnék a beosztottja, lát bennem fantáziát, majd beajánl. Rendes tag ez a Sanyi. Tényleg beajánlott. Azt is elmondta, hogy itt kevés lesz a pénz, de a színház majd kárpótol, a varázsa! Ezt a varázst ő minden este átéli. Előadás alatt, amikor változik a színpadkép és sötét lesz, bemegy a színpadra, hogy kihozza a karosszéket, asztalt, meg mit tudom én, miket, na akkor érez ő valamit, valamilyen varázst. Képes volt nekem erről előadás után órákon át mesélni a kocsmában néhány sör mellett. Így ismerkedtünk meg. Szóval, Sanyi hozott engem a színházba.

Az első utam az igazgatóhoz vezetett. Azt mondta Sanyi, hogy ez a

felvételi csak formalitás lesz, ő már mindent lebeszél.

Ott álltam az igazgató ajtaja előtt a Sanyitól kapott kölcsönöltönyben, nyakkendőben, kopogtam, majd egy homályos helyiségbe léptem be. A szobában először csak egy karosszéket láttam, majd a karosszékből egy öregembert, aki nehezen vette a levegőt.

– Rosszul van? – kérdeztem rémülten. – Hívjak orvost?

Az öregember nem válaszolt, hosszan köhögött, hörgött, majd intett, hogy minden rendben, fogjunk kezét. Megpróbált felállni, de mondtam neki, hogy maradjon csak. Kezét fogtunk. Nem akarta elengedni a kezem.

– Az a lényeg, hogy mi volt előtte! – mondta elhaló hangon. De úgy, hogy értem azt, ez a legnagyobb titok a világon.

– Előtte? – kérdeztem vissza, reméltem, kifejti, mire gondol. Rám nézett, bólintott, közben a szeme becsukódott és csukva is maradt.

– Mégis szólok valakinek! – motyogtam halkán.

Ki akartam menni a szobából, de egyre görcsösebben szorított.

– Jól van, értem én, ha akarja, maradok – nyugtattam.

Bólintott. Némán álltam mellette és azon gondolkodtam, hogy szóba hozzam-e az állást. Mintha megérezte volna a hezitálásomat, barátságosan megrázta a kezem és megint bólintott. A bólintását úgy értelmeztem, felvett, megvan az állás!

– Mi lesz a dolgom? – kérdeztem zavartan, halkán.

– Majd Sanyi mindenre megtaní! – mondta még halkabban, mint én.

Elengedett. Az asztalára mutatott, ott nagy volt a rendetlenség, kupacokban álltak a könyvek, szerződések, dossziék, plakátok. Legfelül egy színdarab kézírata. A címe: Előtte.

– Erre gondolt? Ezt adjam oda? – kérdeztem, de nem válaszolt. A vonásai megnyugodtak, arca kisimult, mozdulatlan lett. A kézirat a kezemen maradt.

Elindultam az ajtó felé, majd megfordultam, megköszöntem az állást, és sietve kijöttem.

– Érezted? – kérdezte Sanyi sutogva, aki végig a folyosón az ajtó mögött állt és hallgatózott.

– Mit?

– Hát a varázst! Az első a legfontosabb! Most fertőzött meg!

– Ki? – kérdeztem kétségbeesetten.

– Hát a színház! Már nem tudsz tőle szabadulni soha. Na, mesélj! Mi volt?

– Csak megrendezett jelenet volt, ugye? Valami felvételi próbatétel, ugye? – kérdeztem reménykedve, de választ nem kaptam.

Elindultunk a folyosón a lépcső felé. Azon a szinten minden csupa márvány, tükör, csillogás. Mindenhol régi fényképek, plakátok. Legendás előadások emlékei. A lépcsőn egy öltönyös, nyakkendőes fiatalemberrel találkoztunk.

– Ő is most jelentkezik felvételre, de ő csak színész lesz – mondta Sanyi.

Azt hiszem, valamilyen szöveget memorizált motyogva. „Te, szegény... halandó!” Megállt az igazgató ajtaja előtt és kopogott.

Az alagsorban öltözők, irodák, raktárak. Mindenfelé jelmezek, díszletek porosodtak. Erős dohszagot éreztem.

– Érzed? – kérdezte Sanyi. – És ez még nem minden! Gyerünk még lejjebb!

Kő lépcsősor vezetett lefelé, a végén masszív faajtó. Benyitottam. Egy boltozatos terembe értünk.

– Ez az! – lelkesedett Sanyi. – Két szinttel a színpad alatt vagyunk. Ez a műhely. Itt fogunk dolgozni. Na, milyen?

Nem válaszoltam. Túl sok volt ez nekem egyszerre.

– És ezt nézd meg! Erről csak én tudok! – mondta sokat sejtetően, és egy kőlapra mutatott.

Ott a padozatot kőlapok borítják. Kopottak, az egyikén vaskarika. Sanyi felemelte a vaskarikás kőlapot, mögötte keskeny, földből döngölt lépcső vezet le a sötétbe.

– Majd egyszer ide is lemegyünk. Na, vedd le ezt a jelmezt!

Fekete nadrágot és hosszú ujjú fekete pulóvert húzott rám.

– Ha színpadon leszel, a nézők nem vehetnek észre! Ez ám a tudomány! Hangtalanul, láthatatlanul megváltoztatni a színpadképet. Majd betanítalak! Ez a ruha olyan anyagból van, ami a sötétben nem csillan meg. Ez a munkaruhánk – kezdett bevezetni a szakma rejtelmeibe.

– Itt fogunk dolgozni? – kérdeztem gyanakodva.

Bólintott.

– Igen, ha nem a színpad mögött leszünk próbán vagy előadáson, akkor itt javítgatjuk a régi díszleteket.

– Hiányozni fog a napfény.

– A napfény? – kérdezett vissza, de nem várta meg a választ, néhány másodpercre magamra hagyott. A kellektárból két napszemüveget, két kerti széket és egy ventilátort hozott. A falak

mellé hatalmas díszletképeket állított. Mindegyiken tengerpart. Azt mondta, hogy üljek le az egyik székre, és válaszszak napszemüveget. Ezután bekapcsolta a ventilátort és egy reflektort.

– Érzed? – kérdezte. De azt hiszem, nem volt teljesen megelégedve a hatással, mert bekapcsolt még egy reflektort. Leült velem szembe, felvette a másik napszemüveget, fejét az egyik „Nap” felé fordította, kezét úgy tartotta, mintha koktélos pohár lenne benne, haját a „szél” fújta... Megpróbáltam utánozni. A fejem a másik „Nap” felé fordítottam.

– Érzem – válaszoltam.
Bólintott.

Másnap korán értem a színházba. Ismeretlen emberek mutogattak rám, és azt mondták: Sanyi bácsi fia. Miért bácsizzák Sanyit? – töprengtem magamban. Nincs több negyvennél. Márványlépcső. Kőlépcső. A boltozatos terem ajtaja előtt álltam tökéletesen éberem. Benyitottam. Egy tájképet láttam homályos megvilágításban. A háttérben hegycsúcs. A kövezetet vastag füst borította, mintha felhők gomolyogtak volna. Megfordultam, becsuktam az ajtót. Ebben a pillanatban zene szólalt meg, azt hiszem, reneszánsz. Visszafordultam. Eltűnt a hegy, a felhő. A terem varázslatos, csillogó bálteremmé változott. A tánc terem szélén, a székeken jelmezes bábuk ültek. Egy pár táncolt a parkett közepén: egy női ruha és Sanyi.

– Ezt hogy csináltad? – kérdeztem meglepődve.

– Tetszik, mi? Holnap lepj meg te valamivel!

Emlékszem, egész nap dolgoztam, és azt hiszem, éjjel is! Nem éreztem fáradtságot, éhséget, szomjat. Megcsinálom! Elhatároztam, hogy ezt én

is megcsinálom. Beállítottam a kezdőképet: a hegyet és a füstöt. Kitaláltam, amikor a terem ajtaját becsukja majd Sanyi, az ajtó ütközése felkapcsol egy kapcsolót, így áram alá kerül a magzó, egy ventilátor, ami kifújja a füstöt, és egy reflektor, ami a terem közepét világítja meg. A székeket – és rajtuk a jelmezes bábukat – elfektettem a füstben, így azok az ajtó becsukásáig nem látszottak. Csigasor segítségével egy vékony huzal meghúzásával állítottam fel őket a kellő pillanatban.

– Majdnem – mondta, amikor belépett. Hozott ennivalót és bort. Leültünk egy kellékasztalhoz, és minden részletet alaposan átbeszéltünk. Sanyi zseni! Ő a mesterem! Sokat beszélgettünk. Kint talán napok is elteltek közben. Nem is tudom, ekkor már hány napja nem voltam otthon. Egy? Kettő? Három? Az egyik raktárban be rendeztem a szobámat.

– Pont olyan, mint az igazi! Akkor meg minek hazamenni? – mondtam Sanyinak. Nem válaszolt, de elmosolyodott. Aztán ő is beköltözött egy raktárba. Azóta nincsenek nappalok, nincsenek éjszakák, csak a díszletek vannak, meg a színpad.

Sanyi megszállott! Sanyi mellett csak megszállottan lehetett dolgozni! Észrevettem, hogy a díszlet irányítja az előadást, a díszletet meg mi. Egyik premier után jött a másik.

Aztán egyszer történt valami. Sanyi nem kelt fel az ágyából. Azt mondta, már nincs mit tanítania, átadott mindent, amit tud! Kedvetlen lett, alig beszélt. Mi tagadás, nekem tényleg minden előadás, minden díszlet új kihívást jelentett. A színészek, a rendezők Sanyi bácsinak kezdtek szólítani. Éreztem, hogy uralom a színpadon! Csak azt nem tudtam, Sanyival mi lesz. Elveszítette az életkedvét! Azt mondta, ő már felesleges itt. Le-

gyengülve feküdt. Haldoklott. Egyszer, amikor bementem a „szobájába”, intett felém, azt akarta, hogy fogjunk kezét. Eszembe villant, mi történt az igazgatónál. Nem akartam, hogy megismétlődjön! Nem fogtam meg a kezét. Emlékezetemben élesen kirajzolódott egy asztal, rajta kupacokban könyvek, szerződések, dossziék, plakátok, legfelül egy színdarab kézírata. Az a kézirat, amit az igazgatótól hoztam el. Sanyi szeme kezdett lecsukódni. Versenyt futottam az idővel.

– Sanyikám! Tarts ki! Érted? Tarts ki! – üvöltöttem kétségbeesetten.

Feltúrtam a raktárakat, szekrényeket, de hiába.

– Meglesz! Tudom, hogy meglesz! – biztattam.

A szemét két gyufaszállal kipeckeltem. Nem akartam csukott szemmel látni Sanyit. Már alig élt.

– Itt van valahol!

És előkerült a kézirat.

– Na, látod! Olvasd! Olvasd el! – biztattam.

Felült az ágyában, szemhéjáról leakasztotta a peckeket és olvasni kezdett. Olvasott, olvasott, és csak olvasott, addig, amíg megtanulta az egész darabot szóról szóra.

– Ez az! Ez az! – kiáltozta közben boldogan. Ezután már nem érdekelte a díszlet. Azt mondta, hogy tovább kell lépnie. Vegyem észre, a díszlet csak eszköz, a cél az előadás! Elhatároztam, hogy megyek vele, ha kell, a díszleteken túl is! Akárhova!

– Mit akarsz csinálni? – kérdeztem tőle.

– Be akarom mutatni! – válaszolta magabiztosan.

– Ezt?

Bólintott.

Tudtam, hogy be fogja mutatni! Még nem tudtam, hol, mikor, kivel, kinek, de biztos voltam benne.

– Ki játszik majd benne? – kérdeztem.

Elgondolkodott.

– Ezek – közben fölfelé mutatott a színpad felé – nem elég jók ehhez. Nem elég alázatosak.

– Egyedül akarsz mindent csinálni? – kérdeztem.

Nem szólt semmit, de tudtam a választ.

A betegsége alatt Sanyi helyett is dolgoztam. Senki nem vette észre, hogy hiányzik. Színészek, rendezők utasítottak, hogy Sanyi bácsi, ide told azt a karosszéket, Sanyi bácsi, oda tedd azt az asztalt.

– Miért nem bízzák rám, hova teszem? – förmedtem egyszer rájuk, de meg sem hallottak.

Egy műszak után a boltozatos terem ajtaja előtt álltam, benyitottam. Egy nézőteret láttam színpaddal.

– Hogy tetszik? – kérdezte Sanyi.

– Tetszik. Itt mutatjuk majd be?

– Nem! – nézett rám meglepődve, sőt csalódottan. – Itt csak próbálunk! Fönt, a nagyszínpadon lesz a bemutató.

– Ki lesz a harmadik szereplő? – kérdeztem.

Megfordultam, becsuktam az ajtót. Amikor visszafordultam, már megváltozott a díszlet. Minden csupa márvány, tükör, csillogás volt. Mindenhol régi fényképek, plakátok lógtak. Egy öltönyös, nyakkendő fiatalembert láttam. Valamilyen szöveget memorizált motyogva:

– „Te, szegény... halandó!”

Egy ajtó előtt állt és kopogott.

– Igen! – hallottam Sanyi hangját. – Ő lesz a harmadik, az új fiú, a Színész – mondta, miközben elindult felém és levette magáról az öltönyt, a nyakkendőt.

– És a darabban van kórus is!

Egy vékony huzalt húzott meg. A mennyezet alól leereszkedett az előbbi nézőtér. A székeken jelmezbe öltöztetett bábok ültek. A nézőkkel szemben a falra kivetítve megjelent: MI VAGYUNK A KÓRUS IS. Felolvasta, majd a hangszórókból ismét hallottam ezt a mondatot eltorzított, megsokszorozott hangján. Mintha a közönség kántálta volna. Sanyi erőre kapott.

Már csak a színpad, csak a darab volt fontos. Semmi más. Addig dolgoztunk, míg minden mozdulat, minden gesztus tökéletesen a helyére került.

Én terveztem a díszletet, ez a mesetermunkám.

– Majdnem – ezt mondta Sanyi, amikor megmutattam neki a terveket, de nem változtatott rajta semmit.

Ma reggel, amikor ébredtem, az ágyam mellett először egy karosszéket láttam, majd a karosszékekben Sanyit. Sanyi ült az ágyam mellett és ébresztgetett. Egyre erősebben rázott. Éreztem a szorítását.

– Kész – mondta.

– Kész? – kérdeztem vissza félálomban, hitetlenkedve.

Bólintott.

– Mikor adjuk elő?

– Ma – mondta határozottan.

– Ma nem lehet, ma a Hamletet játsszák.

– Tudom – válaszolta. – Ma két előadás lesz. Kapunyitáskor állj ki a színház elé, és minden érkezőnek adj ebből a szórólapból!

ELŐTTE

Amikor az ember megszületik, testét magzatmáz és vér borítja. Éles hangokat hall, szemét zavarja a fény, kezével ha-

dakozik, lábával rugdal. Amikor elvágják a köldökzsinórját, levegő után kapkod, majd felsír. Ezen a nyelven mondja el a történetét. Azt, hogy honnan jött, és útközben mi történt vele.

Majd egy ismerős illatú nő magához öleli. Ez megnyugtatja. Abbahagyja a sírást, előtejet szopik a nő melléből és elalszik.

Később, amire megtanul beszélni, a történetét elfelejti. Örök titok marad. Vagy mégsem?

Kamaradarab. Négy szereplő.

Ma egy jegy áráért két darabot lehet megnézni.

Érkeznek a nézők. Mindenki felé szórólapot nyújtok.

Vége a Hamletnek. A nézők tapsolnak. Talán most döntenek el, hogy maradnak-e. Felkelnek a székekből és elindulnak a kijárat felé. Még ki sem érnek a nézőtérről, amikor megszólal a csengő. Rövid sor a ruhatár előtt, hosszú a büfénél. A többségük marad. Újabb csengetés. A nézők visszaülnek a helyükre. Ez bejött.

A függöny széthúzva, a színpad üres, tompa fény világítja meg. A nézőtér is. A nézők halkán beszélgetnek.

Kőlépcső, márványlépcső, színpadra vezető lépcső. Sanyi mellett állok. Mindkettőnkön fekete nadrág és hosszú ujjú fekete pulóver, olyan anyagból, ami sötétben nem csillan meg. Sikerülhet ez nekünk? Kezdünk.

Először Sanyi lép színpadra. Egy vödör és egy felmosófa a kezében. Felmossa a színpadot. Gyorsan és alaposan dolgozik, közben becsukják a

nézőtéri ajtókat. Egy izzó kiég a színpad felett, elől, középen. Sanyi int, hogy jöjjenek gyorsan be, és cseréljem ki. Vállamon egy létrával bemegyek. Remeg a lábam. Hallom a nézőtér moráját, látom az embereket. Ők is látnak engem. A létrát felállítom a kiégett lámpa alatt és felmászok a tetejére. Érzem, forró még a körte.

– A szentségit! – sziszegem, közben Sanyi felé nézek.

– Forró? – kérdi suttogva.

Bólintok. Sanyi kicsavarja a felmosóröngyöt és feldobja nekem.

– Most meg mi van? – kérdezi.

– Beszorult, hogy a fene vigye el! – suttogom.

– Várni kell, míg kicsit hűl!

Sanyi egy mozdulattal jelzi: ha már így alakult, maradjak a létra tetején, hoz két díszletelemet, amiket közel ott kell rögzíteni, ahol éppen vagyok. Két hosszú rúddal tér vissza. Valamilyen rugalmas anyagból készültek. A színpad deszkájától a mennyezetig érnek. Szorosan egymás mellett állnak. Alul Sanyi rögzít, fent én egy szerkezethez. Ez a szerkezet folyamatosan, fokozatosan nyomja a rudakat. Most még párhuzamosan állnak, de a végén majdnem teljes kört formálnak majd.

Kihűlt a körte, kicserélem. Amikor fényt ad az új, a nézőtér elsötétedik. Lemászok a létráról, kiviszem. Közben Sanyi egy hatalmas, fehér, lepedőszerű vászonnal teríti le a színpadot. Visszajövök és segíték kisimítani. A nézőtér elcsöndesedik, mindenki minket néz. Halkan beszélgetünk.

– Szerinted kifizetik? – kérdezem.

– Mit? – kérdez vissza Sanyi.

– Hát ezt! Ezt a túlórát.

– Nem hiszem.

Sanyi a színpad elejére mutat, hogy ott még igazítsam el, feszítsem ki a vásznat.

– Így jó lesz?

Bólint. Mindketten négykézláb csúszunk, tenyerünkkel átsimítjuk az egész felületet.

– Utána le kell bontani? – kérdezem.

– Le.

– Hajnal lesz, mire végzünk.

Megint bólint.

– Mi lenne, ha egyszer mi is meghajolnánk?

Sanyi elmosolyodik.

– Statisztapénzt sem kapunk – panaszkodom.

– Nem.

– Pedig nekünk is van szerepünk! A végén. A bárkás részben. Amikor épül, és szurkot főzünk, és a fagerendákat bekenjük. Járna az a pénz is!

Sanyi megint bólint, majd feltérel, hangját megváltoztatva idéz a történetből:

– „Csinálj magadnak bárkát gófer fából, rekesztékeket csinálj a bárkában, és szurkozod meg belől és kívül szurokkal.”

– Mi építjük azt a bárkát! – méltatlankodom. – Ugye, járna a pénz? És mi vagyunk a kórus is! Mi, meg a technika. És még a plakátra sem írják ki a nevünket! Közreműködnek: színpadmunkások. De nem érdekel!

– Nem? – kérdi Sanyi.

– Nem. De az egyik jelenetet eljátszanám!

– Melyiket?

– A gyilkolást. Az a legjobb rész! Tudod? A bárkás kép előtt. Amikor a két férfi egymásnak esik és ütök egymást halálíg! Na, azt!

Abbahagyom a lepedő igazítását, felállok. Ütök egy sorozatot a levegőbe, hirtelen megrántom a vállam, lehúzom a fejem, megint ütök néhányat.

– Na jó! Melyik akarsz lenni? – kérdi Sanyi, miközben ő is feláll.

– Melyik? Amelyik győz, a földműves!

– Akkor én vagyok a pásztor. Úgy kezdődik a jelenet, hogy ülök a mezőn és várlak. Te meg hátulról közelítesz. Tudod a szöveget?

– Tudom.

Sanyi leül a színpad szélére, lábát lógatja.

– Várj csak! Előtte még ez van! – szól hátra.

A kórus szövege megjelenik kivetítve a nézőkkel szemben a színpad mindkét oldalán a falon. A hangunk eltorzítva, halkan, megsokszorozva szólal meg a nézők mögötti hangszórókból.

– „HISZEN, HA JÓL CSELEKSZEL, EMELT FŐVEL JÁRHATSZ, HA PEDIG NEM JÓL CSELEKSZEL, A BŰN AZ AJTÓD ELŐTT LESELKEDIK, ÉS REÁD VAN VÁGYÓDÁSA, DE TE URALKODJÁL RAJTA.

ÉS SZÓL S BESZÉL VALA A FÖLDMŰVES A PÁSZTORRAL, AZ Ő ATYJAFIÁVAL.

ÉS LŐN, MIKOR A MEZŐN VALÁNAK, TÁMADA A FÖLDMŰVES A PÁSZTORRA ÉS MEGÖLÉ ŐT.”

– *Itt vagy?* – szólítom meg Sanyit.

– *Itt.*

Sanyi felkel, nyújtja a kezét, de nem fogadom.

– *Tudod, miért jöttem?* – kérdzem.

– *Hogy elmondd, mit láttál tegnap a víz alatt, amikor fuldokoltál!*

– *Igen. Téged láttalak, te ölted meg!*

Váratlanul ököllel megütöm Sanyit. Minden erőmet beleadom az ütésbe, felkészületlenül éri. Sanyi összegörnyed, alig kap levegőt. Még egyszer megütöm. Felemeli a feje elé a kezét. Védekezik. Ütök. Gyorsan akarok ve-

le végezni, nem akarom, hogy sokat szenvedjen!

– *Üssél! Na, mi van, üssél!* – biztatom.

– *Nem öltem meg senkit!* – üvölti. Ütök.

– *De, igen!*

Erőmet koncentrálnálva ütök. Többször eltalálok a testét. Megroggyan. Megsorozom, már nincs teljesen magánál. Tehetetlenül leengedi a kezét. Térdre rogy.

– *Te voltál az!*

Megrúgom. Elterül a földön.

– *Hagyd abba!* – suttogja hörögve.

Tovább rugdosom, majd a mellkasára térdelek és így ütöm tovább. Már nem védekezik. Ütöm, ütöm! Önkívületben vagyok. Őrjöngök. Minden csupa vér! A feje, a ruhája, a ruhám, a lepedőszerű vászon. Eszembe villan, hogy ebből baj lesz. A darab elején a vászon még tiszta. Egyre erőtlenebbül ütök. Abbahagyom. Felkelek a mozdatatlan testről.

– Mit csináltam? Istenem, mit csináltam?

Nézem a vérfoltot a vásznon.

– Na, milyen voltam? – kérdzem halkan Sanyit.

Sanyi bólint.

– Te sem voltál rossz! Cseszd meg! Ezért ki fognak rúgni minket!

– Miért?

– Miért? Nézd meg, hogy néz ez ki!

– Hogy?

– Csupa „vér”! Nem kellett volna az ampullákat összetörnöd! Mit fogunk mondani? Miért csináltuk?

– Miért? Miért?

Sanyi felkel, megigazgatja a ruháját, arcáról letörli a „vért”, majd leugrik a nézőtérre. Én utána.

– Fogd meg azt a sarkát! – utasít határozottan.

Óvatosan húzzuk a vásznat, amíg a foltos rész lekerül a színpadról.

- Jó lesz ez így? – kérdezem.
- Tudsz jobbat?
- Nem. Megütöttelek?
- Szerencsére nem.

- És ha megüttelek? Véletlenül. Anyira beleéltem magam!

- A szerep miatt hagytam volna.

Hirtelen megrántom a vállam, le húzom a fejem, ütök néhányat a levegőbe.

- Azért jó voltam, mi?
- Jó. Hozd a póznát!

Mindketten visszamegyünk a színpadra. A pózna a díszlethez kell.

A póznát egy gördülő szerkezethez rögzítem. Ez a szerkezet a színpadon hátul, középen áll. A színpad elején a bal oldalfalhoz teljes magasságban hosszú, fehér textíliát rögzítettem összetekerve. Most kibontom. A textília szabad végével hátulról megkerülöm a póznát, és elöl a színpad jobb oldalfalánál egy csévélőhöz erősítem. Olyan, mintha két hatalmas fehér fal magasodna a színpadon. Elindítom a csévélőt, a textília megfeszül, megmozdítja a póznát, ami folyamatosan, lassan a színpad elején álló résre nyíló rudak felé halad.

- Nem gyűrődik sehol? – kérdi Sanyi.

- Nem.
- Érteni fogják?
- A díszletet? Érteni.
- Miért ölte meg?
- Nem tudom.
- Jól rögzítetted?
- Jól.

- A biztonsági huzalokat beakasztottad?

- Be.
- Ellenőrizd még egyszer! Bólintok.

- Mi történt előtte?

- Mi előtt?

- A gyilkosság előtt!

- Egy férfi meg egy nő gyereket csinál.

- Tudtam, hogy ezt fogod mondani! Nem arra gondoltam, az sokkal előbb volt, a történet elején! A gyilkosság előtt mi történt? Miért ölte meg az a földműves a pásztort? Övék volt itt minden, az összes föld a kincseivel, az összes tenger a halakkal. Minden! Élhetek volna egymás mellett békében, gazdagságban. Élhetek volna egymástól olyan távol, hogy egész életükbe nem kellett volna találkozniuk! Miért ölte meg?

- Nem tudom.

- Mit éreztél, amikor ütöttél?

- Én? Hát nem is tudom! Dühöt. Nem is, inkább gyűlöletet!

- Engem gyűlöltél?

- Talán.

- Mire gondoltál közben?

- Kész a díszlet – állapítja meg Sanyi.

- Kész.

- Kezdődhet a darab?

- Kezdődhet.

A színpad sötét, gyorsan átöltözünk. Közben a hangszórókból távoli hangokat hallani. Egy férfi és egy nő. Halk, kéjes nyögések. A színpad elején a két rúd megmozdul. Középen távolodni kezdenek egymástól. Ezt a rést világítja meg tompán egy lámpa. Halk lihegés, nyögések. A nyögések sokasodnak, majd hirtelen csönd. Ekkor reflektorok világítják meg a játékteret. A színpadon Sanyi, a Színész és én. Félmeztelenül fekszünk.

A darabot Sanyi rendezte. Emlékszem, azt mondta, annyi rendezővel dolgozott már, hogy pontosan tudja,

mi a rendező dolga. Azt mondta, vannak ötletei a szöveghez! Majd instruál minket!

Emlékszem, amikor ehhez a jelenethez értünk, ez az első próbák egyikén volt, azt magyarázta, hogy „úsznunk” kell a színpadon. Mozogjon kezünk, lábunk, forgolódjunk, dobáljuk magunkat. Így! Majd lefeküdt a deszkákra és mutatta, hogy képzeli ezeket a mozdulatokat. Sanyi szerezett előjátítani.

– Színész, te hirtelen felülsz, ijedten körülnézel, mint aki nem tudja, hol van! Tested izzadt, mozdulatod zavart, majd észreveszel minket. Érted, mit akarok, ugye? Ekkor hirtelen majd én is felülök, rémülten levegő után kapkodok. Nem tudom, hogy álmodom-e, vagy ébren vagyok?

– *Hol vagyunk?* – kérdi Sanyi, mint aki nem tudja, álmodik-e, vagy ébren van.

– *Nem tudom!* – válaszol a Színész.

– *Hol vannak a többiek?*

A Színész körülnéz, felhúzza a vállát.

– *Nem tudom.*

– *Ússzunk tovább!* – mondja Sanyi.

– *Hova? Nincs tovább!* – mutat a Színész a fehér textílfalakra.

– *És velem mi van?* – kérdi Sanyi, miközben rám mutat.

– *Nem tudom. Mi van, Öcsi? Hova ilyen sietősen?* – kérdi tőlem gúnyosan a Színész, miközben kezével megbök.

– Te még úszol. Egyedül vagy. Hirtelen zavaros lesz körülötted a víz, minden elsötétedik! Biztos az iszap kavarodott fel, nyugtatod magad, de a tempót fokozod. Úgy érzed, a víz egyre hidegebb, begöröcsöl a lábad és

az ujjaidat sem érzed már. Fogytán a levegő! Irányt váltasz, fárad a kezed. Érzed, minél előbb fel kell érned! Már csak két-három tempóra elég az erőd. Egy, kettő, három. Még mindig nem érted el a víz tetejét! Elfogyott a levegő! Nem tudod mozgatni a kezed. Az utolsó pillanatban, mielőtt vizet nyelnél, kinyílik a szemed, felülsz. – Így magyarázta Sanyi, ezt kell most éreznem, ezt a pillanatot. Ezt is érzem! Felülök. Folyik rólam a víz, kapkodom a levegőt.

– *Majdnem megfulladtam!* – üvöltöm levegő után kapkodva. – *Mi történt? Hol vagyunk? Halljátok, hol vagyunk?*

– *Nyugi, Öcsi, úgy néz ki, megérkeztünk* – mondja a Színész.

– *Megérkeztünk? Hova? Honnan?*

– *Mi van, semmire sem emlékszel?*

– *Nem! Miért? Mire kellene?*

– *Na, erőltess meg kicsit az agyad!*

– *Csak álomfoszlányok keringnek a fejemben* – motyogom magam elé.

– *Először egy férfi jött* – mondja halkán Sanyi.

– *Ja, igen! Erre emlékszem, egy férfi jött* – dereng valami.

– *Aztán egy nő jött elő.*

– *Igen, nem volt rajta ruha.*

– *Nem volt. Intett felém!*

– *A kezében egy alma volt.*

– *Igen, egy alma.*

– *Te is ezt álmodtad?* – kérdezem Sanyitól.

– *Ezt.*

– *Majd a férfi visszajött és a nőben elmerült.*

– *De el ám!*

– *Már emlékszem! Emlékszem a hangokra is, a kéjes nyögésekre. Aztán úszni kezdtünk...*

Sanyi gondosan megtervezte a jelenet ívét. Azt mondta, hogy a nyitó jelenetnek emlékezetesnek kell lennie! Sötét a színpad, a rés nyílik, nem mozdul senki, csak hangok. Az első próbán Sanyi nyögött meg én, halkán, kéjesen. Amikor azt gondoltuk, hogy már tökéletes, felvettük magánóra. Gurultunk a röhögéstől, amikor visszahallgattuk. Azt mondta Sanyi, hogy ez így nem jó, ehhez kell egy nő, ez mégiscsak az első numera, ennek tökéletesnek kell lennie! Aztán beavatta a titkunkba a színház büfésnőjét, kedves nő. A felvételen ő nyög meg Sanyi.

Az egyik próba szünetében a Színész elmesélte, hogy a nyögéseinket ő is hallotta. Egyszer leküldték hozzánk valamilyen kellékért. A kő lépcsősor alján állt az ajtó előtt, éppen be akart nyitni, amikor furcsa hangokat hallott bentől. Nem hitt a fülének! Óvatosan benyitott, bent sötét volt, nem látott senkit, csak a nyögéseket hallotta. Úgy gondolta, nem akar megzavarni senkit, úgyhogy sarkon fordult, és halkán elindult a kő lépcsősoron felfelé. Aztán megint hallotta a nyögéseket, lassított, majd megint hallotta, visszafordult, és megint. Újra benyitott. Ekkor a terem közepén egy íróasztalt látott gyengén megvilágítva. Az asztalon rendetlenség, kupacokban könyvek, szerződések, dossziék, plakátok. Az asztal mellett a sötétben egy karosszék, a karosszékben valaki ült, aki intett felé. Azt mondta, déjja vu élménye volt, megijedt és kiszaladt a teremből, de nem akart hinni a szemének, úgyhogy rögtön vissza is fordult.

Amikor újra benyitott, a félhomályban nézőteret látott színpaddal. A nézőtérrel jelmezbe öltöztetett bábok ültek, a színpadon Sanyi meg én.

– Te vagy az, Sanyi bácsi? Mit csinálsz itt? – kérdezte.

– Színházat, fiam, színházat! – válaszolt Sanyi.

– Itt?

– Látod, van itt minden! Színpad, díszlet, reflektor! Kell ennél több?

– Sanyi bácsi, ki nyögött az előbb?

– *Hol az a nő? Úgy magamhoz ölelném!* – mondja a Színész, miközben feláll, és magához öleli a résre nyíló rudakat.

– *Bárcsak itt lenne!* – mondom.

– *Érzitek? Ez az ő illata!* – mondja Sanyi, és beleszippant a levegőbe.

– *Igen, itt lehet a közelben!* – lelkesedik a Színész.

– *Én is érzem!* – mondom, és én is nagyot szippantok keresve az illatot. – *Ez tényleg ő!*

– *Hol vagyunk? Tudja valaki?* – kérdi Sanyi.

A Színész is felkel, és tenyerével végigsimítja a fehér falakat.

– *Nem, de jó hely ez! Kellemes, nedves, meleg, illatos. Kell ennél jobb, Öcsi?*

– *Nem!* – lelkesedek, és én is felkelek, és simogatni kezdem a résre nyíló rudakat.

– *Jó lesz itt nekünk!*

– *Mi az hogy! Ennél jobb nem is lehet!*

– *Fiúk, ha belegondolok, hogy egyszer majdnem visszafordultam – meséli a Színész, miközben kezével úszó mozdulatokat tesz –, de a kíváncsiság erősebb volt, meg egy férfi intett is, hogy jöjjenek...*

Mindhárman leülünk egymás mellé és hátunkat az egyik textilfalnak támasztjuk. Elégedettek vagyunk, boldogok.

– *Egy férfi? Az, akit az álomban láttunk?* – kérdezem.

– *Nem tudom. Az arcára nem emlékszem, csak egy mozdulatára – válaszol a Színész.*

– Csak egy mozdulatára?

– Csak.

– Mutasd!

A Színész feláll, lábaival átöleli, és a kezeivel megkapaszkodik a résre nyíló rudakban.

– *Ha jól emlékszem, ez volt az.*

– *Ez?* – kérdezem csodálkozva.

– *Ez.*

– *Hát ez nem sok!*

– *Hát ez nem* – mondja a Színész, és visszaül közénk.

– *Érzitek?* – kérdi Sanyi, miközben hátranyomja magát a falba.

– *Mit?*

– *Mintha ölelne!*

– *Igen, gyengéden ölel!*

– *Talán a nő?* – kérdezem.

– *Igen, olyan, mintha ő ölelne!*

A díszlet lassan halad előre. Mindhárman egyszerre mozdulunk, előrébb ülünk egy arasszal. Szemünket becsukjuk, mosolygunk, halkan, szinte suttogva beszélünk.

– *Aztán egy nő jött elő...* – mondja Sanyi.

– *Igen. Nem volt rajta ruha...* – nosztalgiazik a Színész.

– *Nem volt. Intett felém...* – suttogom.

– *Intett...*

– Ez fontos pillanat! Hosszan tart-suk ki ezt a képet! – magyarázta Sanyi. Így, a jelenet első próbáján órákig üldögéltünk némán, mosolyogva, csukott szemmel. Én arra a nőre gondoltam, aki az álomból jött elő. Aztán azt mondta Sanyi, úgy látja, kell mögénk ez az élményanyag, álmodozunk nyugodtan, majd azt, hogy jól jegyezzük meg ezt a boldog órát, mert ezt kell majd itt másfél percben eljátszanunk: némán, csukott szemmel, mosolyogva.

Mindhárman egyszerre mozdulunk, előrébb ülünk egy arasszal.

– *Jó volt!* – mondom halkán, elégedetten.

– *Nagyon jó!* – erősít meg a Színész.

– *Mikor látom újra?*

– *A nőt?*

– *Őt hát!*

– *Nem tudom.*

– *Nem volt rajta ruha.*

– *Nem volt. Intett felém!*

– *A kezében egy alma volt.*

– *Igen, egy alma. Egy érett, kíváncsatos alma. Zamatos.*

– *Hol szedhette?*

– *Nem tudom.*

– *Itt nincs semmi! Sehol egy fa!*

– *Talán a falon túl!*

Mindhárman egyszerre mozdulunk, előrébb ülünk egy arasszal.

– *Észrevettétek?* – kérdi Sanyi.

– *Mit?* – kérdi a Színész.

– *Egyre kisebb itt a hely!*

– *Nem baj! Majd összébb húzzuk magunkat!*

– *Persze, összébb húzzuk magunkat... de meddig?*

– Itt most egymás mellett alszunk el magzati pózban! Te álmodsz – magyarázta Sanyi. – Azt álmodod, hogy megint víz alatt úszol, felkavarodik az iszap, a tempót fokozod, begörcsöl a lábad, fogytán a levegő, fárad a kez-ded! Egy, kettő, három! Nem éred el a víz tetejé! Felriadsz, folyik rólad a víz, kapkodod a levegőt!

– *Ez csapda!* – üvöltöm hirtelen, folyik rólam a víz, kapkodom a levegőt.

– *Mi van, Öcsi, rosszat álmodtál?* – kérdi a Színész felriadva.

Felállok, zavartan méregetem, mekkora hely maradt még, majd a tenyeremmel tapogatom a falat, valamiféle kijáratot keresek.

– *Mondom, ez csapda! Higgyetek nekem! Gyerünk innen, amíg lehet!*

– Hát persze, Öcsi! Csapda! – mondja gúnyosan a Színész.

– Nincs kijárat! Látod? Egy burokban vagyunk! Látod? Ez egy burok, ahonnan nincs kiút! És zsugorodik! Mi lesz a vége, mit gondolsz? Összenyom minket, és egymást fogjuk megfojtani! Mondom, menjünk innen, amíg lehet!

– Hagyd már abba! Jó itt nekünk!

– Most jó! De mi lesz később? Ki akarok menni! Értitek? Ki akarok menni! – üvöltöm.

– Na, ezt a részt most pontosan meg kell koreografálni! Szóval, először csak a tenyereddel simítsd a falat: így.

És Sanyi már mutatta is, hogy képzeli ezt a simítást. Idegesen, gyorsan mozgott. Igyekezett minden négyzetcentimétert kitapintani. Ha útjába kerültem, durván ellökött. Csak arra koncentrált, hogy kijáratot találjon. Izzadt, kapkodta a levegőt. Majd idegesen belerúgott a falba, több helyen rugdalta, majd ököllel is ütni kezdte.

– „Na, mi lesz! Csináljatok már ti is valamit!” – üvöltötte a szövegemet. – „Üssétek! Rúgjátok!”

Lassan a Színész is felállt, ő is elkezdte ütni, rúgni a falat.

– Most mindenki kétségbeesik! Értitek? – magyarázta Sanyi. – Kezdünk hinni neki. Rájövünk, hogy tényleg nincs kijárat. Rájövünk, hogy ez tényleg csapda! Üssétek! Rúgjátok!

És mi ütöttük, rúgtuk kifulladásig, egyre dühösebben. Sanyi nem hagyta, hogy megjátsszuk a fáradságot.

– Összeesésig! Értitek? Összeesésig! – üvöltötte szinte önkívületben.

Közben a hangszóróban, valahonnan nagyon távolról megszólal a női hang:

– Gyere ide! Gyere gyorsan! Gyere már! Tedd ide a kezéd! Érzed? Ide! Érzed? Most! Most! Most meg itt! Érzed? Furcsa érzés! Milyen erősen rugdal a drága!

– Amikor minden erőnk elfogy, visszarogyunk a fal tövébe. Én a két kezemet a falnak támasztva rogyok térdre – mutatta Sanyi. – A körmeim nyoma meglátszik a falon, két párhuzamos egyenest húzok. A jelenet előtt vérampullákat erősíték az ujjaimra. Itt vannak a ti ampulláitok is! Ezután, Színész, te próbálsz körömmel kijáratot hasítani! Húzol két vastag párhuzamost a vonalaim mellé, de a burok nem szakad. Idegesen, görcsösen tízszer-hússzor áthúzod a vonalaidat. Érted? De hiába! Majd te jössz – fordult felém Sanyi –, a te vonalaid nem sikerülnek párhuzamosra, mert az első a Színész második vonalának tetejéből indul ki és a második vonalad alján végződik. Aztán feladjátok, reménytelenül vesztve, holtfáradtan visszaültök a fal tövébe. Én majd a „körmeimmel” karcokot még néhány kisebbet. Az első vonalat É betűre egészítem ki, a másodikat D-re, a harmadikat E-re, a negyedik betű már kész: N. Majd leülök mellétek.

Mindhárman egyszerre mozdulunk, előrébb ülünk egy arasszal.

– Mennyi időnk lehet hátra?

– Nem sok.

– Várjatok csak! Eszembe jutott valami! Álljatok fel! Gyorsan! A hátunkat támasszuk a buroknak, és teljes erővel nyomjuk hátra! Így! Nyomjátok! Nyomjátok! – üvöltötte a Színész.

– Nyomjátok! Nyomjátok! – üvöltötte Sanyi. Mindenki adjon bele mindent! Az életünkért küzdünk! Értitek? Az életünkért!

Némán, megfeszülve támasztotunk, majd előbbre léptünk egy arasszal, később megint, majd megint.

– Végül a fal győz – jelentette ki halkán Sanyi. A jelenet végén visszarszkadunk a tövébe.

– *Ezt is megpróbáltuk* – állapítom meg.

– *Meg.*

– *Erősebb, mint mi.*

– *Erősebb!* – mondja Sanyi.

– *Akkor most mi lesz?*

– *Hát vegyük sorba: a burok legyőzhetetlen, egyre kisebb a hely, hárman vagyunk...*

– *És? Mi következik ebből? Mire gondolsz?*

– *Semmire.*

– *Semmire?*

– *Arra, amire te is!*

– *Mi van?*

– *Az van, hogy hárman vagyunk. Érted? Hárman! Ha kevesebben lenénk...*

– *Mi van?*

Mindhárman egyszerre mozdulunk, előrébb ülünk egy arasszal.

– *Én még úsztam volna tovább!* – szólalok meg halkán.

– *Mi van?* – kérdi a Színész.

– *Azt mondtam, hogy én még úsztam volna tovább! Az van, hogy nekem nem itt kellene lennem! Miatlatok vagyok itt! Érted? Az van!*

– *Miattunk? Öcsi, itt úsztál te is körbe-körbe! Úsztál? Kapálóztál! De, ha nem tetszik, mehetsz tovább! Én nem tartalak vissza!*

A Színész feláll, idegesen hozzám rohan, belerúg a lábamba. Felpattanok, megütöm.

– *Hagyjátok, ez nem vezet sehova!* – mondja higgadtan Sanyi.

Hallgatunk rá, visszaülünk mellé a fal tövébe. Majd mindhárman egyszerre mozdulunk, előrébb ülünk egy

arasszal. A Színész felpattan, elkezd rugdosni. Sanyi félrehúzódik, távolról nézi a verekedést.

– Két férfi egy az egyben! Most nekem kell ezt elmagyarázni, fiúk? – kérdezte Sanyi.

Aztán mégis elmagyarázta.

– Nem vagytok kaszkadőrök! És amíg nem tudjátok élethűen eljátszani a verekedést, addig verekedni kell! Aztán majd meglátjuk! Rendesen meg kell csinálni! Értitek, ugye? Nem lehet úgy csinálni, mintha! Ütni kell és kész! Ha csak mímelitek, az nem jó. Ha felreped a szemöldököd, hát felreped! Kibírod! Ha vért köpsz, hát vért köpsz! Meg kell lepni a másikat! És a nézőt is! Váratlanul, ököllel ütni!

Sanyi mosolyogva mellém lépett, és úgy gyomorszájon vágott, hogy azonnal térdre estem.

– *Így!*

Percekig alig kaptam levegőt.

– És nem kell túljátszani sem, az se jó! Adjátok bele minden erőtöket! Ez élethalálharc! Nem kell megjátszani a fájdalmat! Fájjon! Annál jobb!

Ilyeneket mondott nekünk Sanyi. Mi meg ütöttünk. És tényleg fáj. Nekem volt a rosszabb. Először is ültem, amikor a jelenet kezdődött. Nehéz úgy felállni, hogy az embert közben rugdossák. Próbáltam nagyokat ütni, hogy felőröljem a Színész erejét, reméltem, hogy így később kisebbeket üt. Másodszor, szerep szerint végül én terülök el a földön. És még ekkor sincs vége, mert a Színész még akkor is üt, amikor már mozdulatlan vagyok. Majd mozgása lassul, abba hagyja, visszaül a fal tövébe.

Sanyi és a Színész egyszerre mozdul, előrébb ülnek egy arasszal.

– *Vége?* – kérdi halkán Sanyi.

A Színész ingatja a fejét.

– *Hogyhogy?*

– *Úgyhogy él. Hiába ütöttem. Ha sokkal erősebb lennék, talán... Pusztá kézzel nem megy!*

– *Pedig itt más nincs!*

Lassan felkelek a földről, a fal tövéhez vánszorgok. Némán nézzük egymást. Egyszerre mozdulunk, előrébb ülünk egy arasszal.

– *Szerencséd volt* – mondom halkán.

– *Nekem?* – kérdi a Színész.

– *Igen, neked! Ha az elején rögtön felállok, te kerültél volna földre!*

– *Lehet.*

Mindhárman egyszerre mozdulunk, előrébb ülünk egy arasszal.

– *Tudjátok, mitől féltem?* – kérdezem nagyon halkán.

– *Mitől?*

– *Hogy összefogtok!*

– *Miért?*

– *Akkor sikerült volna?*

– *Igen, kettőnek sikerülhet!*

– *Az a kérdés, ki lesz az a kettő?* – kérdi Sanyi.

– *Az.*

Némán ülünk, mozdulatlanul nézzük egymást. A díszlet halad előre. Mindhárman egyszerre mozdulunk.

– Felpattanunk, és a még rendelkezésünkre álló játéktér közepén egymástól egyenlő távolságban állunk meg. Egyikünk sem mozdul. Megvárjuk, amíg a fal rátapad a hátunkra. Hátradőlünk, feszítjük magunkat. Amikor majd nem bírjuk tovább, egyszerre mozdulunk. Mindenki mindenki ellen! Értitek? Majd kirúgom Színész a lábaddal, eldőlés! Te lefogod – utasított Sanyi. – Jó szorosan fogd! Érted? Én az egyik kezemmel hátrahúzom a fejét, a másikkal torkon ütöm. Így!

– *Mit mondtott?* – kérdezem Sanyi-tól a bunyó után.

– *Te, szegény... halandó!* – tolmácsolja halkán a Színész utolsó mondatát. A Színész nyújtja felém a kezét.

A pózna majdnem a színpad elejénél jár. A csévéző egyenletesen dolgozik. A gördülő szerkezet leáll, a vászon megfeszül, a pózna előrebillen és rádől a színpad elején álló résre nyíló rudak tetejére. A csévéző is leáll. Olyan szűk a hely, hogy nem tudunk felegyenesedve járni. Sanyi az egyik falhoz ül, én a másikhoz, a Színész közöttünk fekszik.

– *Csukd le a szemét!* – mondja Sanyi.

– *Nem csukom!* – válaszolom halkán.

– *Miért nem?*

Nem válaszolok.

– *Akkor így marad!*

– *Biztos, hogy meghalt?*

– *Biztos.*

– *Csak azért, mert mintha megmozdult volna.*

– *Ugyan már!*

– *Hallottad az utolsó mondatát?*

– Emlékezz vissza arra a pillanatra, amikor beléptél az igazgató szobájába! Emlékezz vissza arra, ami ott történt – mondta Sanyi.

– Hallottam az utolsó mondatát! Az igazgató becsukta.

– *Mit csukott be?*

– A szemét – motyogtam magam elé. – Ő is becsukhatná! – mutattam a Színész felé. – Mondd neki, hogy csukja be!

– Hallottam, hogy utána még beszélgettél vele – állapította meg Sanyi.

– *Mi után?*

– *Miután meghalt. Megköszönted neki az állást. Miért?*

– *Mert nem akartam, hogy halott legyen!*

– És miért nem akarsz hozzáérni?
– mutatott a Színész felé.

– Mert tudom, hogy az!

– Hát persze hogy tudod, hiszen te vagy a gyilkosa! – mondta ezt Sanyi úgy, mintha a betanult szövegét mondta volna. Én meg elveszítettem a fejem.

– Nem! Én csak lefogtam! – üvöltöttem. – A gyilkos te vagy! Én is bűnös vagyok, de a gyilkos te vagy! Te vagy! – És elindultam Sanyi felé. Ököl-lel ütöttem egy sorozatot a levegőbe, megrántottam a vállam, lehúztam a fejem. Ekkor a Színész látta, hogy komoly a helyzet, felugrott, és hátulról lefogta az ütésre lendülő kezemet.

– Mi az isten van veletek? – üvöltötte. – Hagyjátok abba! Minden próbán ezt fogjátok csinálni?

– Hagyd csak! – állította le Sanyi. – Üss meg! – biztatott. – Üss csak meg! – Persze nem ütöttem.

– Tökéletes alakítás lesz! – lelken-dezett Sanyi. – Benne vagy a szerepben! Látom, benne vagy!

És Sanyi táncolt örömeiben.

– *Nem zsuorodik tovább* – sutto-gom.

– *Nem* – mondja Sanyi.

– *Érzed még az illatot?*

– *Nem.*

– *Ha egyszer innen kijutunk, mit mondunk? Miért csináltuk?*

– *Semmit! Nem mondunk senki-nek semmit! Megértted?* – förmed-rám határozottan Sanyi.

– *Nem kellett volna...* – sutto-gom.

– *De, igen.*

– *Nem tudnám még egyszer...*

– *Dehogyne!*

– *Látod?* – kérdi Sanyi.

– *Mit?*

– *Megmenekültünk!* – kiáltja Sanyi lelkesen. – *Megnyílt a burok! Látod? Ott!*

– *Látom.*

– *Na, menjünk innen!*

– *Várv csak! És vele mi lesz?*

– *Hogyhogy vele mi lesz?*

– *Nem hagyhatjuk itt!*

– *De igen. Menj előre!*

A színpadon sötétség. A hangszórókból távoli hangot hallani. Egy nő. Hangos, fájdalmas nyögések. A két rúd teljes kört formál. Ezt világítja meg tompán egy lámpa. A nyögések sokasodnak, jajkiáltás, majd hirtelen csönd. Néhány másodperc múlva megint nyögés, hangos nyögések. Nyögés és sikítás. Csönd. Nyögés, sikítás. Csönd. Sikítás, sikítás, szívhangok.

A két rúd formálta körön át kilépek. Reflektor világít élesen a szemembe. Hunyorogva elfordulok. Lassan szokom. Felsírok, hangosan bömbölök. Megint sikítás, szívhangok. Jön Sanyi is.

A kórus szövege jelenik meg kivetítve a nézőkkel szemben a színpad mindkét oldalán a falon:

„AZUTÁN ISMERÉ ÁDÁM AZ Ó FELESÉGÉT ÉVÁT, AKI FOGAD VALA MÉHÉBEN ÉS SZÜLI VALA KAIN-T, ÉS MONDA: NYERTEM FÉRFIAT AZ ÚRTÓL. ÉS ISMÉT SZÜLÉ ANNAK ATYJAFIÁT, ÁBELT.”

A színpad elsötétedik, csecsemősírást hallani és szívhangokat. Később a sírást gügyögés váltja, majd szuszogás, ásítózás. A szívhangokat méheek, rovarok zümmögése, dongása nyomja el.

A színpad mögött átöltözünk. Mindkettőnkön fekete nadrág és hosszú ujjú fekete pulóver, olyan anyag-

ból, ami sötétben nem csillan meg. Változik a színpadkép. Mi változtatjuk meg, ez a foglalkozásunk. Ez szakma! Nem tanítják sehol, ezt érezni kell! Legalábbis Sanyi szerint. Kilencven másodperc sötétség. Nem több! Ez a mienk minden este! Minden mozdulat pontosan megtervezett. Ha hibázunk, elcsesszük az egészet! Először én lépek színpadra. Nem látom, de tudom, hol a pózna, hol állnak a rudak. Vakon, némán bontom a díszletet. Érzem a közönséget is, hallom, ahogy az emberek levegőt vesznek, és azt is tudom, hogy meredten a színpadot nézik. Tudják, hogy itt vagyok, próbálják kitalálni, mi lesz a következő fordulat. Most Sanyi is a színpadra lép. Ő viszi ki a póznát és a gördülő szerkezetet. A többit én. Amikor a maradék díszletelemmel a színpad mögé érek, Sanyi összetekeri a leterített lepedőszerű vásznat, majd kihúzza. Üres a színpad. Jöhet az új díszlet. A színpadot vastag, szőnyegszerű anyaggal terítjük le. Mindketten négykézláb csúszunk, tenyerünkkel átsimítjuk az egész felületet. Tudom, hogy Sanyi a színpad elejére mutat, azt akarja, hogy ott még egyszer igazítsam el. Megigazítom. Érzem, Sanyi bólint. Kész. Elhagyjuk a színpadot.

Szóval ez az? Erről mesélt nekem Sanyi a kocsmában? Ez az a varázs? Ez az, ami mindennél többet ér?

– Sanyi, játszani jobb! – súgom. Bólint, majd felvesszük az új jelmezt.

– Nyomd föl a reflektort, hadd hunyorogjanak!

Legalábbis a próbákon azzal számolt Sanyi, hogy a hirtelen fényben hunyorogni fognak a nézők.

– Erős a színpad megvilágítása: süt a nap, rekkenő a hőség. És mit fognak látni? Már amikor megszokják a fényt! – tette föl a kérdést Sanyi.

De tudtam, hogy nem kell megszólalni, mert rögtön elmondja a választ is. – Egy mezőt, egy hatalmas mezőt! Igen, és a mezőn virágok, a virágokon méhek, rovarok zümmögnek, dongnak, és a fűben néhány korhadó farönk. A zümmögést, dongást hallgatja régóta az a két férfi, akik hátukat egymásnak támasztva ülnek a színpad szélén. Ezek leszünk mi! Eltelt úgy húsz év. A két síró csecsemőből férfi lett. És más a helyszín is! Szóval, megváltozott minden. Minden! Egy dolgot kivéve: a színpad közepén fekszik a Színész, ugyanabban a ruhában, ugyanabban a helyzetben, mint utoljára. Na, ezt látja a néző!

– Ábel! – szólítom meg Sanyit.

– Igen.

– Mit csinálsz?

– Süttetem a Nappal az arcom.

– Minek?

– Mert jó! Jó így csukott szemmel arccal a Nap felé fordulni.

– Mi jó benne?

– Egy idő után mindenféle szabálytalan alakú lebegő forma jelenik meg előttem a mézarany háttérben.

– És?

– Ezek a szemem egyik sarkából szép lassan átrepülnek a másikba, majd hirtelen visszaugranak a kiindulási helyükre, és kezdődik minden előlről.

– És?

– Nincs és. Ez a jó.

– Aha! Meleg van. Kérsz vizet?

– Kérek.

– Mi van a nyájjal?

– Mi lenne? – kérdi Sanyi, majd a „mező” távoli pontjára mutat, hogy mutassa, ott legelésznek. – Az egyik juhom egy hete ellett. Egyet szétnyomott, egy másik meg vak. A maradékból holnap kiválasztok egyet az Úrnak.

– Meleg van.
 – Az. Hűsítsük magunkat, füröd-
 jünk meg a folyóban!
 – Menj csak! Én maradok. Utálok
 a vizet!
 – Ugyan már, gyerünk, na, jó lesz,
 meglátod!
 – Nem megyek én! Menj egyedül!

Sanyi felpattan, hátulról átölel, le akar teperni. Nem hagyom, ki akarok szabadulni a szorításából.

– Hagyjál már, hagyjál békén!
 Nem érted? Nem megyek! – kiáltom ingerülten, de esze ágában sincs engedni.

– Most jön a vizes jelenet! Úgy kezdődik, hogy leteperlek. Ki akarsz alólam mászni, és úgy tűnik, hagyom is, de az utolsó pillanatban elkapom a lábad és megemelem. Megtalicskázatlak a színpadon oda-vissza, oda-vissza. Többször átmegyünk a Színészen. Nem látjuk, nem érzékeljük, hogy itt van. Majd a vállamra kaplak, és elindulunk a képzelt folyó felé. Te kézzel-lábbal kapálózol, de én erősen szorítalak. A színpad oldalánál ledoblak, az oldalfal mögé esel. A néző csobbanást hall, és a kifröccsenő vizet látja. Majd leveszem ruháimat, neki-szaladok és csobbanok. Az oldalfal mögött lesz két hordó, a hordókban víz. Ebben kell elmerülnünk. A hajad is legyen vizes! Közben fröcskölünk! Néha felkiáltasz, hogy Ábel! Majd csönd, hosszú csönd. Majd egyszer elkezdesz hörögni, köhögni, kapkodni a levegőt, és így jössz vissza a színpadra, majd jövök én is.

– Majdnem megfulladtam! – üvöltöm öklendezve. – Ez rossz vicc volt! Nagyon rossz!
 – Mi van?
 – Láttad, nem?

– Úsztál a víz alatt, és? Én is úsztam!

– Mondtam, hogy utálok a vizet!
 – De azt is mondtad, hogy meleg van!

– Rossz volt, nagyon rossz, felkavarodott az iszap.

– És?

– Minden elsötétedett.

– És?

– Begörcsölt a lábam, elfogyott a levegő, és azt hittem, nem érek fel a víz tetejére!

– De felértél!

– Fel.

– Na, látod!

Sanyi visszaveszi a ruháit, én a hátamra fekszem a fűben, a Nappal szárítottam magam. Fejem a Színész testének támasztom.

– Volt ott valami! – mondom halkán.

– Hol?

– Lent, a víz alatt.

– Hát persze hogy volt, testvér, hal a neve, hal. Tudod? A hal vízben él!

– Nem arra gondoltam!

– Hanem?

– Ábel, hogy van az, hogy az egyik ember, amikor meghal, lecsukja a szemét, a másik meg nem?

– Nem tudom, de hogy jutott most ez az eszedbe?

– Nem tudom.

Hirtelen felülök, rémülten körülnézek, úgy, mint aki nem tudja, hol van. Nézem Sanyit, nézem a mezőt, távol a juhokat, majd a Színészt, a folyót és megint a Színészt.

– Ábel, ez a farönk itt... – És most a Színész testére mutatok.

– Mi van veled?

– Nem olyan, mint a...

– Milyen?

– Á, semmi!

– Dőlj vissza! Aludjunk kicsit!

Lassan visszafekszem. Óvatosan elfordítom a fejem, és a Színészt nézem.

– *Meleg van.*

– *Az.*

Felerősödik a méhek zümmögése, a szitakötők szárnyzuhogása. Elalszunk. Hirtelen, rémülten felülök, levegő után kapkodok.

– *Már megint mi van?* – kérdi Sanyi félálomban.

– *Semmi!*

– *Roszzat álmodtál?*

– *Ez nem farönk!* – mondom határozottan.

– *Hát, pedig annak látszik.*

– *Nem az, érts meg, nem az!*

– *Azt mondod, ez itt nem fakéreg?*

– *Nem csukták le a szemét!*

– *Kinek? Jössz már megint ezzel a szemhistóriával!*

– *Ez egy halott test.*

– *Ez egy rönk, te meg napszúrást kaptál!*

Sanyi is felül. Szétnéz a mezőn, a juhait nézi, majd engem. Felállok, felemelem a Színészt és elindulok.

– *Mit csinálsz, Káin?*

– *Magammal viszem!*

– *Miért?*

– *Nem hagyhatom itt!*

– *Miért nem? Mi van veled? Ébredj már fel! Hallod? Ébredj fel!*

– *Ébren vagyok, teljesen ébren! Segíts vinni!*

– *Mi bajod? Mit álmodtál? Meséld el!*

– *Ott voltál te is!*

– *Az álmodban?*

– *Igen. Azt hiszem, valamilyen barlangban voltunk, vagy valamilyen sötét, nedves üregben, ahol eltévedtünk, nehezen találtuk meg a kijáratot. Ott volt ő is!*

– *Ő?*

– *Igen, már halott volt. Nem akartad kihozni! Azt mondtad, hogy menjek előre! Otthagytuk. Érted?*

– És most óvatosan tedd le! Ültesd le, a keze természetellenesen bukjon előre, a feje lógjon! – magyarázta Sanyi, majd a Színészhez fordult. – Ide figyelj! Nem moccanhatsz, nem köhöghetsz, nem pislanthatsz! Sót! Tanulj meg úgy levegőt venni, hogy alig mozogjon a mellkasod! Érted?

A Színész nem mondott semmit, még csak nem is biccentett.

– Jól van, látom, értjük mi egymást – mondta Sanyi, és barátságosan megütögette a vállát.

A Színész eldőlt, nem mozdult.

– Ilyenek a profik! – állapította meg Sanyi, és csettintett egyet.

– *Látod az arcát? És itt a keze...*

– *Ez csak rönk, farönk, és ne vidd sehova!* – kiált rám Sanyi. Felkapom, magamhoz ölelem. – *Hagyd itt! Hallod! Hagyd itt!*

– *Nem hagyom!*

– *Elég volt! Ez rossz vicc! Hagyd abba! Nem viszel te semmit sehova! Mi van veled? Megrémítesz!*

A Színész testét leállítom kettőnk közé.

– *De, viszem! Ezentúl mindig vinni fogom!*

Dulakodni kezdünk, elcsattan egy-két pofon is. Ütök. Üt Sanyi is. A test közöttünk, körülötte forgolódnak. Sanyi kirúgja a Színész lábát, a test eldőlt, én rávetem magam, Sanyi letérdel mellénk, és egyik kezével le-sújt, a Színészt találja el.

– *A szentségit! Kemény ez a fa!* – káromkodik, rázza a kezét és elmegy a patakhöz hűteni az öklét.

Megsimítom a Színészt, lehajolok hozzá, egészen közel, és azt súgom a fülébe: – *Tudom, ki vagy!* – Majd hátamra fekszem a fűben, fejem a Színész testére teszem. Hallgatom a méhek zümmögését. Sanyi visszajön, még fáj a keze.

– Most meg mi van? Mit mosolyogsz ilyen elégedetten? – kérdi ingerülten. – Ez fa! Így csak fakéreg tudja felsérteni az öklöt! Látod?

– Tudom, ki ő!

– Hát persze hogy tudod!

– Ismered te is!

– Igen? Jó, akkor mutatkozzunk be egymásnak! Ábel vagyok, és hogy szólíthatom önt, farönk úr?

– Ismered.

– Igen. Láttam már sok ilyet, ez egy jókora farönk, sok mindenre lehet használni!

– Éden. Mond ez neked valamit?

– Éden? Apánkat, anyánkat onnan űzte ki az Úr. Tele volt fával, különböző fával, azt mondod, ez onnan való?

– Azt.

– Ez nem ok arra, hogy cipeld magaddal!

– Együtt kell cipelnünk!

– Engem haggyál ki ebből!

– Megölték. Tudtad?

– Igen, a fákat ki szokták vágni.

A fa az emberért van. Tudod?

– Tényleg nem emlékszel semmire?

– Nem! Miért? Mire kellene?

– Na, erőltess meg kicsit az agyad!

– Először egy férfi jött – mondom halkán.

– Kicsoda?

– Egy férfi, aztán egy nő jött elő.

– Honnan? Miről beszélsz, Káin?

– Nem volt rajta ruha.

– Istenemre, megörültél! Nézz a szemembe!

– A kezében egy alma volt.

– Térj magadhoz! Hallod!

– Majd a férfi a nőben elmerült.

– A víz alatt történt valami, vagy a Nap lágyította meg az agyad?

– A hangokra csak emlékszel?

A kéjes nyögésekre! Aztán úszni kezdtünk hárman.

– Hagyd abba! Hagyd ezt abba! Megrémítesz! Gyere ide! Gyere! – mondja Sanyi megenyhülve, és magához ölel. – Mi lett veled, testvér? Mi?

– Engem ne félt! Nem örültem meg. De ez nem farönk.

– Hát persze, persze hogy nem az! Hazakísérlek.

– Érzed ezt az illatot? – kérdem.

– Érzem, mezei virágok.

– Dehogy! Itt lehet a közelben!

– Kire gondolsz?

– Arra a nőre!

– Milyen nőre? – kérdi Sanyi.

– És a nyájjal mi lesz?

Sanyi a vállamon átveti a kezét, és némán lekísér a színpadról. Majd egyedül megy vissza, kezében egy fejsze.

– Itt voltunk valahol. Hol az a rönk? Itt is van egy, meg ott is, meg ott. Melyik lehetett? – Sanyi megáll az egyik rönk fölött, és megemeli a fejszéjét. – Szegény testvér – mondogatja.

Nem is tudtam, hogy ilyen hangos, ha szétvernek egy farönköt. Visszhangzott a pince! Erről azt mondta Sanyi, hogy sajnós a nagyszínpadon nem fog ennyire fület fájdtíóan hallatszani. Azt mondtam neki, hogy mikrofonozzuk be a fejszét. Sanyi elmosolyodott, tetszett neki az ötlet. Azt mondta, ezt várta tőlem. És azt mondta, rendezem meg én a jelenetet.

Alaposan megdolgoztattam Sanyit. Már az első rönk után folyt róla az izzadság.

– Ütemesen, megállás nélkül sújts le, mint egy gép! – mondtam neki. – Feldarabolsz két farönköt, majd a Színesz mellé lépsz. Felemeled a fejszét és kivársz. A néző csattanásokat hall, mintha tovább hasogatnál. Érted, Sanyi? Te meg sem mozdulsz! A hangszórókból ütemes csattanás hallatszik.

Minden csattanásra válaszol egy másik. Ez a másik ütés távolról, a színház aulájából hallatszik majd. Majd lemész a színpadról. Az aulából továbbra is zaj szűrődik be, ott folytatódik a munka, sőt, egy beszélgetést is hallani, két férfi beszélget:

- *Mi legyen ebből a sok fából?*
- *Csinálj magadnak bárkát!*
- *Bárkát? Mekkora?*
- *Hossza háromszáz szing legyen,*

a szélessége ötven szing, és a magassága harminc szing!

- *Minek nekem ekkora bárka?*
- *Rekesztékeket is csinálj a bárkában és szurkozod meg belől és kívül szurokkal!*

Sanyi bólintott. Azt mondta, én rendezem tovább a darabot.

Megint csak a méhek zümmögése hallatszik hosszan. Visszajövök a színpadra. Észreveszem, hogy a mezőn szétszórta farönköket valaki felhasogatta. Majd észreveszem a sértetlen Színészt, és ez megnyugtat.

- *Látod, ha fa lennél, felhasogatnak volna téged is! Ábel vak, mint a múlt héten született egyik juha. Ő volt, ugye? Ábel? Ő hasogatta fel a fákat? Persze hogy ő! Azt hiszi, megörültem! Még hogy én, örült? Érted jöttem! Viszlek magammal! Nehéz vagy. Ne félj, nem hagylak itt! Soha többet nem hagylak magadra!*

Felállítom a Színészt.

- *Nem tudom, Ábel miért nem akart segíteni? Ketten könnyebben el tudnánk egyet vinni. Ketten egyet, ketten egyet. Emlékszem! Kettő egyet! Igen. Mit akart kettő egyet?*

A Színész eldől.

- *Kettő meg tud ölni egyet. Igen! Ez az! Téged öltek meg! A kérdés az, ki volt az a kettő? Igen. Ki volt az a*

kettő? Azt hiszi, megörültem! Még hogy én, örült? Mondd meg! Ki volt az a kettő?

Elkezdem rugdosni a Színészt.

- *Válaszolj! Tudni akarom! Tudod, ugye? Tudod? Mondd el! Ha kell, kiverem belőled, úgyis kiverem!*

Lefejelem.

- *Felrepedt a szemöldököm! Látod? Felrepedt, hát felrepedt! Kibírom! Tudni akarom, ki volt az a kettő!*

Megütöm a Színészt, eldől, rugdosom, már csupa vér vagyok, és még ekkor sincs vége, mert ütöm ököllem is, majd mozgásom lassul, abbahagyom.

- *Mit tettem, te jó Isten, mit tettem? Emlékszem! A burok! A burok rátapadt a hátamra. Örült. Az egyik én voltam, de ki volt a másik? Még hogy én, örült? Ő volt, ugye? Ábel? Hát persze! Ábel! Feszített a burok, támasztottam a hátamat, de nem bírtam tovább! Ő lökött közétek! A burok! Egyszerre mozdultunk. Mit tettem, te jó Isten, mit tettem? Ki ölt meg? Ábel, vagy én? Mondd meg! Tudni akarom!*

Birkózni kezdek a mozdulatlan Színésszel. Én kerülök alulra. Próbálom magamról letolni, de nem sikerül. Elfogyott az erőm.

- *Te suttoatsz? Mit mondasz? „Te, szegény halandó!” Emlékszem, én örült, emlékszem, lefogtam a lábad, aztán Ábel... Ábel!*

Visszajön a színre Sanyi.

- *Mit csinálsz? Mi történt? Ki bántott? Hogy nézel ki? – kérdi.*

- *Emlékszel, nem?*

- *Mi van veled?*

- *Tudom, ki ölte meg!*

- *Én hasogattam fel, gondoltam, jobb, ha nem látod ezt a rönköt.*

- *Őt nem lehet felhasogatni!*

- *Kit?*

Sanyi a folyóhoz megy, bevizezi az ingét, azzal törölgeti az arcomat.

– *Ki tette ezt veled?*

– *Te.*

– *Miket beszélsz! Gyere, hazaviszlek!*

– *Vigyük őt is!*

– *Vigyük.*

– *Nem vagyok örült.*

– *Tudom, persze hogy nem vagy örült. Mi történt a víz alatt? Mert ott történt valami, ugye? Mit láttál?*

– *Majd holnap elmondom.*

– *Holnap?*

– *Holnap.*

Sanyi a lábánál, én a kezénél fogom a Színészt, és lemegyünk a színpadról. Később Sanyi visszamegy, leül a szélére, a lábát lógatja, néha hátrafordul, majd elsötétedik. A kórus szövege megjelenik kivetítve a nézőkkel szemben a színpad mindkét oldalán a falon.

„HISZEN, HA JÓL CSELEKSZEL, EMELT FŐVEL JÁRHATSZ, HA PEDIG NEM JÓL CSELEKSZEL, A BŰN AZ AJTÓD ELŐTT LESELKEDIK, ÉS REÁD VAN VÁGYÓDÁSA, DE TE URALKODJÁL RAJTA.

ÉS SZÓL S BESZÉL VALA KAIN ÁBELLEL, AZ Ő ATYJAFIÁVAL.

ÉS LŐN, MIKOR A MEZŐN VALÁNAK, TÁMADA KAIN ÁBELRE ÉS MEGÖLÉ ŐT.”

Vége az előadásnak. A nézők taposznak. A teremben világos lesz, a jegyszedő néni kinyitja az ajtót, a nézők elindulnak a ruhatár felé. Az ajtóban a Színész szórólapot oszt:

9. És monda az Úr Kainnak: Hol van Ábel a te atyádfia? Ő pedig monda: Nem tudom, avagy őrzője vagyok-é én az én atyámfiának?

10. Monda pedig az Úr: Mit cselekedtél? A te atyádfiának vére kiált én hozzám a földről.

11. Mostan azért átkozott légy e földön, mely megnyitotta az ő száját, hogy befogadja a te atyádfiának vérét, a te kezedből.

12. Mikor a földet műveled, ne adja az többé néked az ő termő erejét, bujdosó és vándor légy a földön.

13. Akkor monda Kain az Úrnak: Nagyobb az én büntetésem, hogyszem elhordozhatnám.

14. Ímé elűzöl engem ma e földnek színéről, és a te színed elől el kell rejtőznöm: bujdosó és vándorló leszek a földön, és akkor akárki talál reám, megöl engemet.

15. És monda néki az Úr: Sőt inkább, aki megölné Kaint, hétszerte megbüntettetik. És megbélyegzé az Úr Kaint, hogy senki meg ne ölje, a ki rátalál.

16. És elméne Kain az Úr színe elől, és letelepedék Nód földén, Éden-től keletre.

17. És ismeré Kain az ő feleségét, az pedig fogada méhében, és szülé...

MÓZES I. KÖNYVE 4.

Az Úr tudta, mi történt a gyilkosság ELŐTT, ezért hagyta meg Kain életét. Majd az emberek sokasodni kezdtek, és a bűn – mert Kain mégis csak embert ölt – eláradt a föld felszínén. Az Úr ezt látta, és megbánta a teremtést, elhatározta, eltöröl mindent. De elbizonytalanodott, amikor találkozott egy igaz emberrel, megszólította:

– *Csinálj magadnak bárkát!*

– *Bárkát? Mekkora?*

– *Hossza háromszáz szing legyen, a szélessége ötven szing, és a magassága harminc szing!*

– *Minek nekem ekkora bárka?*

– *Rekesztékeket is csinálj a bárkában és szurkozod meg belől és kívül szurokkal!*

Az aulában szurkot főzünk. A forró szurokba bemártogatjuk a deszkákat, majd hagyjuk, hadd csöpögjön róluk le a felesleg. Mindkettőnkön fekete nadrág és hosszú ujjú fekete pulóver, olyan anyagból, ami sötétben nem csillan meg. Gerendákat rakunk egymás mellé, úgy, hogy azok a bárka testét adják ki. Némán építünk. A gerendákat is bekenjük szurokkal. A nézők egy darabig nézik, mit csinálunk, majd elmennek.

Kiürült a színház. Az igazgatóhoz megyek. Hívatott. Az ajtaja előtt állok, öltönyben, nyakkendőben. Kopogok, majd egy homályos helyiségbe lépek be. A szobában Sanyi haldoklik.

- Érezted? – kérdi.
- Éreztem.

Int felém, hogy fogjunk kezét. Megfogom a kezét, megszorít.

- Hallottad a tapsot? – kérdi.
- Hallottam.

Sanyi elmosolyodik, becsukja a szemét.

– Ezután mi lesz a dolgom? – kérdezem halkán.

Nem válaszol, de értem a mozdulatát. Úgy tesz, mintha írna.

- Írjak? Mit írjak?
- Tovább kell lépni! – suttogja.

Az asztal felé mutat.

– Írjak? Azt akarod, hogy színdarabot írjak?

Bólint.

– Miről?

Elengedi a kezem.

Márványlepcső, kőlépcső. A boltozatos terem ajtaja előtt állok. Be nyitok. A terem üres. A padozatot kőlapok borítják. Kopottak. Az egyikén vaskarika. Felemelem a vaskarikás kőlapot, ami mögött egy keskeny, földből döngölt lépcsősor vezet le. Elindulok lefele. A lépcső alján nagy terem. Sötét van, időnként gyufát gyújtok. Furcsa érzés, nem kemény kőlapot érzek a lábam alatt, hanem puha földet. A sötétben fülelek, próbálok minden apró neszt érzékelni, de semmi. Tapogatok magam körül. Nyomasztó ez a hely. Valami furcsa melegség tör rám rohamokban. Pokoli meleg van itt! Hol vagyok? Miért akart velem Sanyi ide lejönni? Ez az! Már tudom! A terem végén elérne egy kis színpad, előtte úgy ötven székek. Itt színházat kell csinálni! Hallod, Sanyi? Mit szólnsz hozzá? Ezt akartad, ugye? Színházat csinálni!

Döngölt lépcső, kőlépcső, márványlepcső, íróasztal. Egy íróasztal mögött ülök, írok. Tovább kell lépni! Nagy itt a rendetlenség. Kupacokban állnak a könyvek, szerződéses dossziék, plakátok. Legfelül egy színdarab kézírata.

Gajdos Csaba

Mindentelen Mindenek

Lekerekített álomjáték 9 színben

Szereplők:

Rigó

Hinta (srác)

Atta

Józsi/Nyúlfejű

Sárga

Tünci

(Tömög/bádogtetős fickó)

1. szín

Egy klubban vagyunk. Nagyon szépen berendezett, divatosan szólva: igényesen kialakított, de mégsem elit helyiség. Domináns színek a falon és berendezésben a rózsaszín és halványkék. Átlépve ajtaját, először végigmegyünk a félkörrel kiépített bejárón, ami ha sokan vannak, dugig megtelik izzadt, füledt levegőt belélegző, táncoló emberekkel. A Reddit, egy föld alatt épült; mondhatni pinceszint.

Maga a pultot is tartalmazó tér kamrának mondandó: amolyan hatalmas temetőcsarnok, ám hangulatában egyáltalán nem ezt tükrözi. Ahogy beérek oda, rögtön elvárásol a finom vaníliaillat és bársonyosság, illetve a zene: a halk lüktetésű kemény ütemek. A falon körbe hatalmas plexi, amin csorog le a víz – ezt feldobva parányi világítótestekkel megvilágított szivárványban – csábít minket a minél nagyobb átélésre. A boltíves, nyers téglákkal kirakott plafonon folyamatos a mozgás, a zümmögés, a fényjáték. Az első, amit megpillantok, az a hatalmas ülőfelület és elvárásolt barakkok rengetege, amit szinte érthetetlen, hogyan zsúfoltak be ide. A folyamatos lüktetés úgy hat rám, hogy megfoghatatlan a kérdés, miszerint: azt saját fejemben csak vagy másokkal együtt hallgatva érzékelem.

Letelepszünk a többiekkel az egyik világoskék bársonypuff-sokaságra és rendelünk pár longdrinket. A színpad a terem másik felében van és épp hatalmas embercsomag állja körbe. Valami készülődik. Odamegyek szólni a csaposnak, hogy mi is van az itókával, mire ő pillanatot int, hogy várd csak meg itt... Kicsit idegesen körülnézek, mert olyan feszült az ember kint, a már két pillanat alatt megszokott zugunktól oly távol, kint minden élő szeme előtt. Nyílt préda lehetek most – gondolom. Ahogy a „nem is tudom, hova nézelődjek” érzésből lábadozom, szemem egyre inkább megpihen egy plakáton. Ismeretlen nevet olvasok, és igyekszem legalább annyira megjegyezni, hogy el ne felejtsem, amíg visszaérek a lötytyel.

Elmondom, mit olvastam, senki nem ismeri őket, így leülök és iszogatok. Egyszer csak ismerős hang üti meg fülem: egy srác áll a színpadon és beszél

az előtte tolongó hatalmas közönséghez. Biztos tudhat valamit. Kétségtelen, hiszen tőlünk is mindenki odafigyel rá.

SRÁC Helló! Üdvözlök mindenkit. Ma, gondoltuk, összerakunk nektek egy alacsonyan repülő kis szettet. Öö... tudni kell valamit... Az első muzsika-csomag születése úgy esett, hogy volt egy Rigó nevű lény, lánynak álcázva magát, ám végül fölfedve kilétét jómagamra asszociálva elhitette velem, hogy vannak fontos dolgok az életben, és hogy mindig van miért... Segít-ségül kérném ehhez a számhoz kedves barátaimat...

Maga a gyerek egy vékony, alig tizennyolcnak kinéző, sovány arcú egyén. A színpadra föllép mellé még három, egy kicsi, akit amolyan kondásnak mondana a semmit nem látott parasztyerek, egy szakállas és egy amolyan sehova se rakható művészpálánta. Az előttük állók órjöngnek, tapsolnak, és végül felhangzik az első taktus. Megszólal mellettem Pisti, hogy ő már látta azt a vékonyat itt múltkor is, és amint az kiderült már számomra, hiphop a műfaj, amiben alkotnak. Na, megnézzük!

A nóta teljesen élvezhető, aranyos, mégis van komoly mondanivalója. Valami lányról szól talán. Nem is tudom. A lényeg, hogy kellemes és megmozgatja az embereket, ami elég fontos tényező péntek lévén. A hangulat humán sűrűsége egyre nagyobb, és velük együtt a hőmérséklet is fokozódik. Dekoncentrált megfigyelőként eltekingetek az érkezőkön, a táncolókon. Telt ház. Azt hiszem, erre mondják. A boldogság, olyan éjjél körül a csúcsra ér, minden élő orgazmus-közeli extázisban élvezi a hangok által nyújtott kényeztetést. Megpillantok egy lányt, aki a bejáratnál birtokolva az egész szűk sétálófelület arrafele eső részét, önfeledten mozgatja izmait. Cselekménye talán nem is a ritmusra történik. Haja rasta, és teljesen izzadt. Milyen undorító is az ember: amikor valaki, látod, a legcsapzottabb, mosdatlanabb mégis akkor tartod a legőszintébbnek és legkívánatosabbnak. Fehér trikóján átrezdülnek a sók által megcsípett bimbók halk zörejei. Teste barnás, haja fekete. Kezében egy üveg ásványvíz, amivel leönti a fejét, lévén, hogy kezdünk a rendezettből egy hatalmas, rendszertelenül élvezhető káoszba átmenni. Számomra ő, másoknak pedig a zene okozta katarzis az okozó.

2. szín

Egy szobában vagyunk, ahol főként a vörös, illetve a sötétebb színek, azok közül is leginkább a fekete uralkodik. Nem mondanám elvadult, magát öngyilkos szándékkal felvértező lány szobájának, ám az megmutatkozik, hogy valami különleges van a gazdiban. Mindenhol rongyok, egy fehér izzadt trikó és egy hatalmas franciaágy. A falon a tegnap látott plakát és mellette hasonszőr több is, csak másként, talán más dátummal, helyszínen. A nap besüt a szemembe, de mintha nem is lennék itt... Nagyon ismerős; odamegyek az ágyhoz minden bátorságot összeszedve, és belesúgok a fülébe. Hátha.

HANG Boldog fekszem a titok csendején. Kavargó szipogák tekergnek...

(Suttogva) Csönd legyen kicsikéim...

Hétféj. Felkeltemnek. Másnapság világol a tudat hasznán, hogy mégse vagyok és legyenek káröntő, se betegség.

A lány fölkel és én tétlenül nézem csak. Nagyon fáradt, hiszen tegnap (gondolom) hatalmasat bulizott. Fölkel az ágyból és bekapcsol egy ébresztős muzsikát, mialatt rendbe szedve magát a fürdőben reggelizik, és egyszerre fürdeti testét. Nem vett észre. Nem is csoda, mert jól elbújtam a tükör mögé. Cseles vagyok. Sűgök neki egy kicsit, csak rájön.

HANG Mégse valahogy az én. Lód a gép, a megy, a forg, a pörg, a mozg, a mos, sik, húz, öltözk, ken, igazga, szájken, pusza....

Nem lát ez! Óvatosan kisonok innen. Elmegyek ahol nemrég voltam, a vendéglátós... abba a pincébe, rájövök mi is történt.

3. szín

Visszaérve a tegnapha, látom, hogy valószínű hajnalig tartott a dínom; mindenki pakol. Egy csapzott takarítónő fölmos, a vékony srác pakolgat egyedül. Odamegyek hozzá, segítek neki, talán bölcsebb leszek a dolgokból. Pakolás után megkapta a pénzt a tegnapi fellépésért, ami nem sok, de mint ő mondta: kenyérré elég. Bejön a lány, és látom, hogy agyában talán még az utolsó nála hagyott mondatom hallatszik.

HANG Olykor fekü, nehe lép, méges vagyás. Mozzangatos filmkockázat pillanthat a tegnapok zájára híven. Megkutatás a mennyival.

Lepihenek a tegnapi kis sarkomba, és figyelem. Odalép a pulthoz. A csapos se mai, egy masinisztaruhába öltözött, bajuszos figura, amolyan őszintének tűnő milliomodik polgár. Névkártyáján annyi fityeg: Józsi.

JÓZSI Szia, Rigó! Hogy tetszett a tegnapi műsor? *(Kiüvölt hátra)* Kérsz valamit, Sárga?

Rigó nem válaszol. Csak támaszkodik a pultra. A csapos eléje rak egy kávé. Lassan kortyolja. Bejön Sárga, megsimogatja Rigó hátát. Sárga egy jól szituált, helyes fickó, hosszú hajjal, ízléses inggel, vastag lánccal. Látszik, hogy van pénze, és helyes is, így abban a tudatban mozog, hogy mindent és mindenkit megkaphat magának. Nem egoista, inkább valóságban létező figura, de mégse különösen szimpatikus. Mégiscsak a tulaj.

SÁRGA Töltsél nekem egy whiskyt, légyszí!

Rigó megissza a kávé, megfordul, és hirtelen hévvel elkapja Sárga nyakát, magához rántja, és vadul elkezdene csokolózni. A pultmester nézi őket, kitél egy kis rumot a whisky helyett, mert látja, hogy Sárga most el van foglalva (na ezek is szépek... – gondolhatja, egy amolyan „szarok rátok” pillantást indít) és megissza. Rigó beviszi Sárgát az irodájába, ahonnan aztán röntgenszem híján, kitalálhatom, mi is történik. Bejön egy vendég, egy cicalány, amolyan tuncike, rózsaszínű kistopánban és tuncikirálylányos fejfedőcskében...

JÓZSI *(Csajozósan)* Kérsz valamit, kiscica?
 TÜNCI A karkötőmet keresem, tegnap itt hagytam.

A lány nézelődik, nem igazán vesz tudomást a csaposról.
 Józsi kijön a pult mögül és odamegy a lányhoz, szemét le nem veszi róla.

JÓZSI *(Fergeteges nagy átéléssel)* Szia, Józsi vagyok... csapos.
 TÜNCI Tündi, de hívj csak Tüncinek. Te egyedül dolgozol itt?
 JÓZSI Igen, ebben a klubban én képviselem a csaposérdekeket... megmutas-
 sam a tagkártyám?!
 TÜNCI Mit?!
 JÓZSI Mindegy... Voltál tegnap arra hátrafele? Gyere, én eljövök veled, mert
 látom, hogy nagyon sötét van... *(Elviszi a csajt hátra.)*
 TÜNCI Jaj, úgy köszike...
 JÓZSI Igazán nincs mit... *(Előreengedi a csajt, és közben megnézi a fenekét.)*
 Ez hát. Megiszom a sörömet, leteszek egy ötszázast, lelépek innen. Nincs
 itt több dolog.

4. szín

Egy padon ülök kint a parkban. A tér őszt húzott a nyakába, mindenhol levelek.
 Megcsalt szemetek száguldanak a szélben. Kicsit szomorkás ilyenkor ez az év-
 szak. De azért talán szép lehet. Látom kijönni Rigót a Redditből, szomorú. Leül
 egy másik padra és sír. Minek tesz ilyet, ha a lelke nem bírja. Nyilván. Gondo-
 lom én... Franc tudja. Fölkelek és kihasználva tehetségem, elhaladva mögötte,
 ismét súgok neki. Hátha.

HANG Sárga amolyan szépvágat klubtulaj. Muszájság kalandor...
 Délután volt, lehetés már; a nap állandóságából ítélve eszméletem
 agyamra. Csudamódszer ilyenfele a kávé lénye, melyben hatás élesíti ész-
 tekervény. Megad egy biztos sarkam, és kiforgató maga, önsajátom moz-
 gott. Bolt. Tej-keny-felvág. Ház, kapu, haza illatos. Ajtó, asztal, szekerényke,
 kenyér, asztal, hűtő, tej, asztal, hűtő, felvágott, asztal, szőnyeg.

5. szín

Megint itt vagyok ebben a fura szobában. Elgyengülök, amikor meglátom, hogy
 megérkezik az a vékony srác. Olyan magabiztos. Hogy kerül ő ide? Sebaj. Elne-
 vezem közben Hintának, annyira ráillik. Elbújok hát ismét, abból rossz nem le-
 het, és csak figyelgetem, ahogy történnek az események. Hinta fölkapja a lányt
 hihetetlen erővel, és ugyanilyen hatalmas gyengédséggel helyezi az ágyba.
 Takarít. Segítek neki pakolni. Észrevett. Semmi gond abból, hogy itt vagyok.
 Akkor biztos erről megint én nem tudok. Kicsit furának tartom a helyzetet, de
 nem formálok belőle ügyet.

Ő megengedi a vizet, én előkészítem a reggelihez valót. Két férfi egy nő-
 ért. Szép, mondhatom! Rigó fölkel, én gyorsan megyek hátra a fürdőbe, hogy
 rejtőzgessem magam. Na, ezt a mozzanatomat újonnan nem értem, de így

érzem helyesnek. Nem gond. A lány fölkel, odaslattyog hozzá és ad neki egy puszit.

HINTA Engedtem vizet. Fürödj le, te kismadár!

Rigó int a háta mögül, és befekszik a kádba. Ezt a testet, istenem! Gyönyörű. Na, Atta, most nem kéne kibújni innen! Azt hiszem, ebből most igazán slamasztika lenne. Halk zene aláfestésére ismét belefújok a fülbe halk mondókát.

HANG Kedd. Hinta keltette csicsergi. Föld, megint napvilágítás... és igen, igen! Újra Rigó! Jómagam létezem a személyes tulajdonomban. Mosolydozó szívem mosogat, és közte gondolázom az elméleteknek. Örül Rigó, Hinta.

Angyalforma fekszik a habok közt; odahívja magához Hintát. A fiú bemegy a fürdőbe, ahol minden gyönyörűség és hangulat látható, kivéve engem. Mint például ez: szeretkezés készülődik a levegőben. Hatalmas érzelmkitörés. Rigó kiszáll a kádból, és levetkőzteti Hintát, közben végig csak a szemét nézi. Most így meztelenül nézve őket, egész összeillenek. Sőt! Nagyon is. Nem értem ezt a gondolatomat se. Ez olyan szép! Valahogy ki kéne innen surranni. Nem is tudom...

Hinta végighúzza az ujjait a lány habos hátán, eközben ő a körmeivel simogatja a fiú tricepszét és az oldalát. Hirtelen kötnek ki az ágyban. Teljesen átadják magukat egymásnak. Maradok magamnak, ahogy az mondvá vagyon. Csöndben, békében. Láthatólag itt senki nem vesz rólam tudomást. De még ez se zavar. Leginkább az zavar, hogy kezd egyre érthetlenné válni a térbeni elhelyezésem. Elalszom végül lágyan a fürdőben. Itt a sarokban, két törülköző és egy függöny mögött. Egész barátságos kis hely.

6. szín

Reggel. Nyakam zsibbad, kellemetlenül elaludtam. De most legalább tudom, hogy itt feküdtem le, és itt is kerülök napvilágra. Helyes. Na, akkor most megyünk. Megállok, és kicsit nézem őket, ahogy ott fekszenek egymás mellett. Szerelmesek. Eszem egy kicsit, abból baj nem lehet. Úgyis alszanak még. A lány ébred. Nem helyes! Nem kéne meglásson! Nincs hova bújni! Vége! Most észrevesz!

Rigó fölkel, halkán köszön nekem, és leül velem szembe. Int, hogy segítsek ismét. Na fene! Ezt is megúsztuk. Az asztalnál ülve egy cettlire ír valamit.

HANG Szerda. Kádban sétálgató csücsöri füttyöske. Rövid peremet ugrok, ágyban és az utcán menés a mai menümm reggelire. Magamban sejtek most kavarcot. Tekrencet és maskolát. Ismét zümmengnek a mindenek...

Levélíró vagyok. Szöveget kigondoló kézfej.

Drága Hinta!

Ha felkelsz, gondolj a tudattal, hogy Sárgánál föllépsz pénteken ismételen.

Jelentve: Nincs több. Egy vagyok csak én is.

Csók, Rigó

(*Mély sóhajtás.*)

Virágzó, elszomorodó, összekevert csicsergőcske szív vagyok. Olyan füttyösféle. Zene kell most, hogy ízként adja torkomra a járatot. Fájdalmat szenderítő hangsorság. Muzipikantéria. Szép, veszélyes, bonyolult, sors, tavaly, kád, kefrenc, álom, pille, szatén, kés, álom, csík, nagy piros műanyag gomb, futás, nem kiáltás, ágy, fekvés, álom... (*A végén suttogva elhalkul.*)

Kisasszonyka fölöltözik, leteszi a papírt az asztalra és elindul. Megyek vele. Még visszanézve látom, ahogy Hinta ébredszik.

7. szín

Rigó valahol kétpercnyi gyalogtúra után elköszönt. Én meg megyek és beülök valahova meginni egy jó kis fekete teát. Az kell ide most. Kiülve, kellemesen érzem így magam. Találtam egy nagyon szép kis cukrászdát, ahol még sütit is tudtam enni a teámhoz. Okos ötlet volt. Kicsit megnyugodtam. Nagyon érdekesen alakultak a dolgaim mostanában.

Tudni illik rólam, hogy zenélek. Testem kicsi tompa érzékei csak ezt a műfajt fogják föl valósan. Ahogy itt csücsülök, látom halkan surranni Hintát. Gyorsan fizetek és utána rohanok. Jó zenésztárs! Még a múltkor rájöttem erre, és meg is beszéltük, hogy zenélünk ezentúl együtt valami aranyosat. Javasolja nekem, hogy menjünk le a Redditbe, jót is mondok rá.

Leérve, megüti szemem egy furcsa dolog. Nagyon megijedek, amikor látom, hogy a csaposnak förtelmes nyúl alakú feje van, és teljesen más a formája is, mint embernek, mint tegnap vagy mikor volt. Leülünk Hintával a pulthoz és mondom is neki a dolgot.

HINTA Rapet formáló kisagy vagyok. Egy megújult nemzedék aprólékos elme-tárogató művésze.

ATTA Figy... figyelj, Hinta! (*Rámutatok a csaposra.*)

HINTA Mit figyeljek?

ATTA A... feje... nyúl...

HINTA Nyugodj meg, Atta... vedd be a gyógyszereidet...

Beveszem a gyógyszert, amit ezekre a furcsaságokra kaptam, igaz. De akkor is! Olyan érdekesnek tűnik, hogy... mintha valóság lenne. Vagy nem tudom.

HINTA Tudod, ő a Józsi...

JÓZSI Józsi, a csapos... (*Közben pakol és mormogja ezt magában ugyanolyan magyáros őszinte stílusban, mint nemrég.*)

Odamegyek a pulthoz és elindítok valami szívvidítót, mert ezt már végleg nem értem. Miért kell velem mindig olyan dolgoknak történnie, amiket nem vagyok képes fölfogni? Na mindegy. Kevergetek egy aranyosat. A hip-hop az én műfajom is. Régóta nyűvöm már a pultot, és most, hogy pár napja rátaláltam

Hintára, most érzem igazán csak, hogy megvan az a társ, akivel lehet alkotni.
A társ még mindig a pultnál ül.

Hallok egy hangot.

HANG Kicsit megállt a növéskedés. Pihengetve... és rájött.....

A pultotst nem érdekli, mit készítünk, csak teljen a munkaideje. Figyelek azért, de elmerültem ebben a tónusban. Nagyon szét lehet ám kapni a dolgokat egy kis kézügyességgel. Hinta idejön, és csak annyit bölint, hogy kezdjem el. Játsszok hát neki, hátha. Ő meg csak beszél magából érdekes rímeket és szavakat.

HINTA

Szeretkeztünk szövetkeztünk
Szövehez tettünk tettünk miatt leléptünk
Félreléptünk félve férgéken éltünk
Mégis tied vagyok és voltam
Enyém az éltem és tied a holtam
Tudom hogy elpatkoltam
Vadon lovagoltam
De te másan
És itt a hiba, nem a látomáson

Beléd az ördög
Belém meg a hitetlenség angyala
Költözött így lettem alanya
Egy tesztnek, amiben te vagy volna
Én meg baranya
Szomszédos életemben sérültem
Ellentétben sértettem sértéseket fejtettem
Elfejtettem magam elé ejtettem
Mindazt amit idáig csak sejtettem:

Kipillantó kismadár csicseg
Szerelmünk az élet és nincs más közeg

Hinta abbahagyja, leteszi a mikrofont és leül. Odamegyek mellé...

HINTA Nézd, Atta, nekem ez nem megy. Tudom, hogy holnap... de látod ezt?

Odamutatja a cettlit. Nézem, erőlködve, de akárhogy is akarom, képtelen vagyok szavakat alkotni a betűkből. Pedig mindegyiket láttam már, tanultam olvasni, mondták, hogy artikuláljak a szememmel.... de mégse!

HINTA Ja, tényleg! Szólj már... fölolvassom!

Kedves Hinta!

Pénteken föllépsz a Redditben, megbeszéltem...

(Kis szünet.)... Lefeküdtem vele. Kérlek bocsáss meg. Csak neked akartam jót. Tudom hülyén hangzik.
Csók, Rigó

Józsi is odafigyel, és amint végzett a felolvasással Hinta, hangos bejelentést tesz, amolyan magának kikérő módon.

CSAPOS A főnök... sajnos házon kívül lesz két hétig, srácok... elment a nejevel görögbe...

Ki nem szarja le?! – gondoltam magamban.

ATTA Akkor most?

HINTA De. Most szeretem csak igazán először.

ATTA De hogy? Akkor most boldogok vagyunk?

HINTA Igen, Atta, boldogok vagyunk.

Hinta megölelt. Közben halk sutyorgás motoszkált a fejében, amint egy ismerős...

HANG (HINTA) Atta és én régóta jóban vagyunk. Minden rezdülését ismerjük a másiknak. Mondhatni ő hall helyettem, én pedig életet adok az ő szárnyaló eszméinek. Elmebeteg hiphopnak nevezzük ezt a műfajt. Magunkat. Sokan nem látnak tovább a sztereotípiáknál, ha rapról van szó. A mienk művészet. Alkotás. Bendernes tévhitség, felfogás. Féltelhetés. Fárdinka. Kicsinytelen kampók szögvésnyoma...

8. szín

Aznap este valami érdekeset álmodtam. Egy szakadt figura volt benne. Egy szakállas csöves, és egy meghajlított bádogtetőt cipelt a hátán, közben mormogott valamit magának. Igazán érdekes látvány volt, én meg csak úgy ültem az utca közepén és tétlenül néztem. Habár mindketten elég szánalmasak voltunk, én őt alantasabbnak hittem. Tévesen, mint kiderült, hiszen mozogni én képtelen voltam. Teszetosza semmiség. Rémálom.

Aztán megint megesett. De most már egyáltalán nem csodálkoztam. Rigónál ébredtem. Láttam, hogy fürdik, hab, gyertya, valami nagyon sistergetően aranyos, lágy zene.

HANG Csütörtök. Fénylő karcolvány égeti az ezüsteget. Fizikai elem vidul, bentről van most karbantartva. Csendes lehetőség közben felfogás az esemény. Muszájság. Értelhetés. Értel... ért... értés. A művészet, amit életnek álcáztam idáig megbukott gátjain és szökdékeket véve rohant lefele a lépcsőn. Elhunyoritottam az utolsó szelet kis foszlányát a megérthetőségnek. Palinta ugyanolyan művész volt, mint én. Megremegtette a szinuszzsinórom, becsomósodtam. Dohog az ér tőlem és csirve csorran a csepp, amikor velem van. De nem is... a gondolhatás a... és rájöttem: Hinta tartva

élesztette föl bennem az alkotáshatós... az alkotás mikéntjét és valóját. Bonyolult önképekre ő festette rá a vásznat, hogy fölhányhassam szavaimat... belőle vagyok.

9. szín

Elmegyek a szórakozóhelyre. Elvégre ma lesz ott. Agyamban megmozdul egy érdekesség. Mintha emlékeznék. Nem! Csak egyszer álmodtam még valamit ezzel, és az jutott eszembe, valami hasonló.

Beérek, Hinta már vár. Föltekergek gyorsan mögé és megmácinálom előre az egész szettet. A csodás technika. Meghagyom Hintának, hogyha esetlegesen eltévednék vagy akármi, akkor melyik gombot nyomja meg, ahhoz hogy elinduljon az előre gyártott boldogság. Mert ugye hátha. Ki tudja.

Hej, de áldom is ezt a gondolatot, mivel most érkezik unokatestvérem! Büszke vagyok magamra. Így most lemehetek meginni velük egy italt. Lecsám-borgok a színpadról, és mivel ők még nem ismerik a helyet, kimegyek eléjük, hogy integessek, merre. Lekísérve őket, leülnek egy hátsó sarokba. Én italt rendelek. Le is zuttyanok melléjük beszélgetni.

Társalgásunk érdekében ismerős dallamok csengődnek. Valahol már hallottam. Á, mindegy! Egyszer csak észreveszek egy lányt a bejáratnál. Rastahajú és nagyon szexi. Megkívánom és onnantól a „hogya is vagy és mi is van veled” kommunikáció egész ideje alatt csak őt bámulom. Eszméletlen, milyen kívánatos lehet egy nő izzadtan.

HANG Megöleltem. Porrá csikkantott kiskamrák. Ember a fellegekben. Végül is siker lett.

Amikor ránéztem furcsa volt. Keresett valakit. Dadogott... Atta (*suttogva*)... Testem redőitől lassan felhagyott a zihálása.

HINTA Elkippent csendemben teremtem saját aprólékos rendem.

HANG Atta mindvégig ő maga és benne a minket képviselő Down-kóros valója volt. Szólva lehetnék hozzá... néma vagyok, voltam. Hallgatva üdvözlőne... siket volt mindvégig...

Hangos csörrenés, sötét, és utána...

Rigó fölül az ágyban, izzadtan, iszik egyet, megsimogatja Hintát és visszaalszik, az asztalon hever egy vastag bőrkötésű könyv.

Rajta a következő szöveg:

Mindentelen Mindenek
...avagy a siket Hinta és néma Rigó naplója, élete...

Ayhan Ey Gökhan Haláltvers

fehér árnyék a plafon sarkában,
 angyalhalállokból összeszótt,
 árnyékrácsai közt halál van,
 ha nem leszek, beleköltözök,
 a Lélek levesét az Ördög
 kevergesse kedve szerint,
 a fényből a sötétbe úzott,
 úgy kell élnem, hogy megint
 kihull belőlem az öntudat,
 (kiszürcsölném késő esélyem),
 az árnyék egyre vastagabb,
 halálomat végig se érem,
 angyaltetemben alszom el,
 vagyok árnyék és vakolat,
 összeszoroz a semmivel,
 nem-létbe visszahajtogat.

Változatok Kafkára

a délutáni fényben Josef K-t,
 mint régi ismerőst, a prágait,
 csészéje felett olvassa Kafkát,
 nézi kirakatok kontúrjait,

a prágai fényben Franz Kafkát,
 vádlottat homályos ügyészségre,
 mintha jól ismerné Josef K-t,
 betűket szór a koffeinre,

koffeinszúrte, fekete fényben
 Josef K. sétál, a prágai Kafka
 veszi észre, mint épp a téren
 keresztül lép egy másik mondatba.

Teaszöveg

in memoriam Babits

„ülök életunt szobámban,
hideg teát kavarok.”

már megint egy teaverset
tudok írni, (lehet, nem tudok),
végtére is, minden kezdet
egyre nehezebb. elvagyok,
mint a daganat anyámban
tíz éve hallgatom a zenét,
például mozart requiemét:
hideg cukor a hideg teában.

herceg,
hátha megjön a tél is,
és a teám jobban kihűl,
az életem nőtlenül,
a hegeli antitézis,
és egyéb filozófia,
életemből levonja
a konzekvenciát.
mint a súlyt anyámból a rák.

Füzesi Magda
Vihar után

*„A két habok közt felmorajlik
 valami zsongó halk remény”
 (Dsida Jenő: Robinson)*

Mert teremtettél, mindéig eveztem
 Folyónak mondott végtelen vizen.
 Nem szűkölködöm immár semmiben,
 Uram, tekints rám, ne kívánd a vesztem.

Robinson-gazdag kincseim csodálom:
 Fejem alatt egy kopott Biblia,
 Meg egy maréknyi jóízű Dsida,
 Egy ital víz és rettenetlen álom.

E völgy fölött ma nem lesz virradat!
 Egy fenyő csúcsán napozik a nap,
 Kárörvendően ladikomra néz.

A parton tölgy, egy vén harkály kopácsol,
 Az Isten izzad: nagy csónakot ácsol
 És csilingel egy Chopin-polonéz.

Alulnézetből

Halott fenyők a kősziklákon.
 Fejüket a felhőkbe fúrják,
 Lélek hintázik minden ágon.

Míg a nyár a hegyen túl késik,
 Tenyérszi menyasszony-virágok
 A bodzás rétet kicsipkézik.

Erdélyi fák a magyar tájon.
 Néha egy forrás felfakad,
 Hogy sorsunkban a sors ne fájjon.

Falusi Márton
Halottaink élőinek

„Meghaltál hát, anyám, s ettől könnyebb a lelkem.”
(Alain Bosquet)

Nem mersz hiányozni hetek óta,
azt se tudom, hogyan képzeljelek el:
mezítként, arányaidban, kilóra,
ágyba hozván hajnalt markolsz, letepersz?

Szidsz: most ne beléd bolondítsam a betűt.
Ne félj, ki él, annál nincsen hibátlanabb!
Nagyanyád már minden holtal összefeküdt,
most se bánom, akkor nagyon kívántalak.

Fájhatott volna épp ugyanaz, mi neked,
de hisz olyan rosszul áll a fekete!
Több vasíz a vérben, tragikus színezet,
ki-kit cserben hagy majd hitvány kis szerepe.

Hósszerelmes én, gyászoló unoka te,
se hold, se nap, se csillag: három méret közt.
Elhúzódsz tőlem, úgy kérlelsz: ne, ne, ma ne,
mégis ráparancsolsz bűneimre: vetközz!

Más leissza magát, le, a sárga földig –
rohannom kell, sokat késett a nőgyógyász.
Főlembersedett Égink nem kötődik,
egyikünknek sincs, nem is volt köze hozzá.

Szíveden a gyász birkabőrét kicserzik,
gyúrik, hasogatják: halj egy szemhunyasnyit!
Parkolózint alá engednek valakit,
mikor beveszed az esemény utánit.

Máshol megkönnyebbülnek az itt maradók,
nemzedék ruházkodhat halotti inggel. –
Megtöri a percet, utolsó falatot,
kit a szíve visz el, visz magával mindent.

Elvágódik a világos konyhakövön,
fényfolt banánhéján, rádcsúszik az árnya,
tiéd az enyémre, de én kikerülöm:
egyenként vagyunk – szabadság miatt árva.

Szilágyi Ákos
Párkák Háza

El Kazovszkijnak ajánlom

néha semmi néha csak
szembejön és orrba csap –
s amíg tart a vérfolyás
beszélék mint vízfolyás.

néha semmi néha jó
kifordul ha szemgolyó
kifordul ha a világ
és csak fut amerre lát.

néha semmi néha köd
néha csak úgy beleköt
új mintát kész kötésbe
varjúkat zöld vetésbe.

zöld – fekete – zöldre zöld
erőlködik még a föld
nyüzög-bozsog feketél
tavaszban a varjú-tél.

néha semmi néha ház
melyben örült hahotáz
melyben némán kötöget
ki e házat vette meg.

néha semmi néha rossz
amikor jön s megbotoz
amikor jön s helyretesz
cellaajtón vasreteszt.